

Opinnäytetyö (YAMK)

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

2019

Tiina Kettinen

KOHTI TEHOKKAAMPAA ARVIOINTIA JA MONINAISEMPAA YHTEISTYÖTÄ

– Vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin yhteistyön kehittäminen Perhekuntoutuskeskus Lausteella

Tiina Kettinen

KOHTI TEHOKKAAMPAA ARVIOINTIA JA MONINAISEMPAA YHTEISTYÖTÄ

- Vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin yhteistyön kehittäminen Perhekuntoutuskeskus Lausteella

Tässä loppuraportissa esittelen työelämälähtöistä kehittämisprojektiani, joka on tehty Perhekuntoutuskeskus Lausteelle. Perhekuntoutuskeskus Lauste on yksityinen, voittoa tavoittelematon lastensuojelun palveluiden tuottaja. Kehittämisprojektini tavoitteena oli löytää keinoja moniammatillisen arviointityön sekä moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi tavoitteeni oli kartoittaa moniammatillisen tiimin jäsenten osaaminen.

Kehittämisprojektissani on tutkimuksellinen osuus, joka sisältää moniammatillisen tiimin jäsenten ja vastaanottoyksikön ohjaajien haastattelut, joista syntyneen aineiston analysoin. Haastatteluista nousseita tuloksia esittelin moniammatillisen tiimin jäsenille ja esimiehille Perhekuntoutuskeskus Lausteella järjestetyssä workshopissa, jossa jatkoimme kehittämiskohteista keskustelua.

Arviointityöskentely toteutuu vastaanottoyksikössä pääsääntöisesti prosessin mukaisesti. Arviointityöskentelyyn kuuluvien moniammatillisen tiimien tapaamisten sisältö vaatii vielä suunnitelmallisuutta ja rakennetta. Moniammatillisuus nähtiin merkittävänä vahvuutena, mutta tapaamisissa tulisi lisätä moniäänisyyttä ja lapsen omaohjaajan ääntä.

Yhteistyö moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön välillä on luontevaa ja toimivaa. Moniammatillinen tiimi toivoo kuitenkin ohjaajien hyödyntävän enemmän heidän osaamistaan ja olevan heihin rohkeasti yhteydessä. Ohjaajat kokevat saavansa heiltä riittävästi apua ja tukea, mutta he toivovat moniammatillisen tiimin jäsenten ottavan enemmän vastuuta kirjallisesta osuudesta.

Kehittämisprojektini tuloksena syntyi perustamistarve kehittämistyöryhmälle, joka käsittelee syvemmin projektini aikana syntyneitä moniammatillisen arviointityön ja yhteistyön kehittämisideoita. Tuloksena syntyi konkreettisia ajatuksia moniammatillisten tapaamisten kehittämisestä ja kirjaamisprosessin selkeyttämisestä, joita voidaan hyödyntää välittömästi arviointityöskentelyssä. Kehittämisprojektin tuloksena muodostui myös moniammatillisen tiimin osaamiskartta, joka lisää tietoisuutta osaamisesta ja sen hyödyntämisestä.

ASIASANAT:

lastensuojelu, kiireellinen sijoitus, moniammatillinen arviointityö, moniammatillinen osaaminen, yhteistyön kehittäminen

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master of Social Services

2019 | 57 pages, 2 pages in appendices

Tiina Kettinen

TOWARDS AN EFFECTIVE EVALUATION WORK AND VERSATILE COLLABORATION

- Development of a reception unit and multi-professional team collaboration in Family rehabilitation center Lauste

In this report I am presenting the work-based development project which has been conducted for Family rehabilitation center Lauste. Family rehabilitation center Lauste is a private, non-profit service provider for child care services. The aim of this development project was to find ways to develop multi-professional evaluation work both for multi-professional team and the reception unit. In addition to this the aim was to map the knowledge of members in a multi-professional team.

The study for the project was conducted through interviews for the members of multi-professional team and the counselors working in the reception unit and contents were analyzed. The results of the study were presented in a workshop for multi-professional team and management of Family rehabilitation center Lauste where we continued the discussion on the development items.

Evaluation work is being utilized in the reception unit mainly according process. Multi-professional team meeting contents still require more planning and a clearer structure. Multi-professionalism was seen as a strength, but in these meetings polyphonic conversation and the voice of counselor should be more present.

The co-operation between the multi-professional team and reception unit was smooth and functional. Multi-professional team is hoping counselors to utilize more of their know-how and to be bolder when contacting them. Counselors are experiencing that they get enough help from the team but are hoping that the members should take more responsibility on the written recording process of the evaluation work.

There was a clear need to establish a development work group whose responsibility was to investigate deeper about multi-professional evaluation work and development ideas that were formed from the results of my development project. Results included concrete thoughts and ideas about the development of multi-professional meetings and the clarification of the written recording process that can be utilized immediately in the development work. Knowledge map of the multi-professional team will also add awareness about the knowledge and how to utilize it.

KEYWORDS:

Child welfare, emergency placement, multi-professional evaluation work, multi-professional knowledge, development of collaboration

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 SIJAISHUOLTO JA KIIREELLINEN SIJOITUS	8
2.1 Mitä on lastensuojelu?	8
2.2 Sijaishuolto ja kiireellinen sijoitus	10
2.3 Sijaishuollon tilastotietoa	12
3 MONIAMMATILLISUUS LASTENSUOJELUSSA	15
3.1 Mitä on moniammatillisuus?	15
3.2 Moniammatillinen yhteistyö	17
3.3 Moniammatillinen tiimi	19
3.4 Roolit moniammatillisessa tiimissä	22
4 VASTAANOTTOYKSIKKÖ HARJULAN TOIMINTA	24
4.1 Perhekuntoutuskeskus Lauste	24
4.2 Vastaanottoyksikkö Harjula	25
4.3 Harjulan asiakasprosessi	26
4.4 Moniammatillinen arviointityö	27
5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TAVOITE	29
6 TUTKIMUKSELLINEN OSUUS	32
6.1 Aineisto kerättiin haastatteluilla	32
6.2 Aineiston analyysi	33
7 HAASTATTELUISTA NOUSSEITA TULOKSIA	34
7.1 Erityistyöntekijöillä on laaja-alaista osaamista	34
7.2 Moniammatillisen arviointityön vahvuudet	36
7.3 Moniammatillisen arviointityön kehittämiskohteita	37
7.4 Yhteistyön luontevuus ja toimivuus on yksi vahvuuksista	38
7.5 Yhteistyön kehittämiskohteita	40
7.6 Kehittämisisideoita	41
8 KEHITTÄMISPROJEKTIN TULOKSET JA JATKOSUUNNITELMA	43
8.1 Workshop	43

8.2 Erityistyöntekijöiden osaamiskartan yhtenäistäminen	44
8.3 Jatkosuunnitelmia	46
9 YHTEENVETO, JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	49
9.1 Yhteenveto tuloksista	49
9.2 Vastaanottoyksikön palvelun vastaaminen lastensuojelun kehittämistarpeeseen	50
9.3 Luotettavuuden pohdintaa	51
9.4 Kehittämiprojektin jälkeisiä ajatuksia	53
LÄHTEET	55

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset.

Liite 2. Erityistyöntekijöiden osaamiskartta.

KUVIOT

Kuvio 1. Kodin ulkopuolelle kiireellisesti sijoitetut ja huostaanotetut lapset ja nuoret vuosina 1991–2018 (THL 2019b).	13
Kuvio 2. Kiireellisesti sijoitetut lapset vuoden 2017 aikana ikävuosittain suhteutettuna vastaavaan väestöön (Lastensuojelu 2017).	14
Kuvio 3. Moniammatillisen työskentelyn osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät Bronsteinin (2003) jäsentelyn mukaisesti (Kekoni ym. 2019, 19).	19
Kuvio 4. Kiireellisten sijoitusten asiakasprosessi (Lauste 2019a).	26
Kuvio 5. Kehittämiprojektin eteneminen vaiheittain.	31

1 JOHDANTO

Lapsen tulisi saada kasvaa ja kehittyä turvallisessa kasvuympäristössä, mutta aina se ei ole mahdollista. Toisinaan lapsi ja perhe tarvitsevat lastensuojelun palveluita ja lapsi joudutaan viranomaisen päätöksellä sijoittamaan kodin ulkopuolelle. Tämä herättää ajatuksia, kysymyksiä ja tunteita. Sijoituksen ei kuitenkaan tarvitse olla lopullinen ratkaisu, vaan lapsella on mahdollista päästä takaisin kotiin. Sijoituksella pyritään auttamaan, tukemaan ja voimaannuttamaan perhettä sekä löytämään heille tarvitsevansa avun ja palvelut, jotta lapsen muutto takaisin kotiin olisi mahdollista. Ikävä tosiasia kuitenkin on, että sijoitusten määrä on viime vuosina lisääntynyt, vaikka perheiden tulisi saada tarvittavaa apua jo paljon ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle.

Tämä kehittämisprojektini loppuraportti kuuluu osana ylemmän ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmaa. Raportissa kuvaan työelämälähtöistä kehittämisprojektiani, jonka tarkoituksena oli kehittää moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön välistä yhteistyötä Perhekuntoutuskeskus Lausteella. Vastaanottoyksikköön sijoitetaan lapsia lyhytaikaisesti ja jokaiselle lapselle tehdään moniammatillinen arviointi, josta kirjoitetaan moniammatillinen arviointiyhteenveto jatkosuosituksineen.

Työskentelen Perhekuntoutuskeskus Lausteen vastaanottoyksikön vastaavana ohjaajana ja idea projektille syntyi omasta työstäni. Työroolini näkökulmasta havaitsin yhteistyön kehittämiseksi olevan tarvetta, sillä yhteistyö ei ollut täysin saumatonta. Yhteistyön kehittämisen kautta kehittyi myös moniammatillinen arviointityöskentely, sillä vastaanottoyksikössä työskentely on pitkälti moniammatillista arviointia. Lisäksi halusin kartoittaa moniammatillisen tiimin jäsenten osaamista ja tuoda sen yksikön ohjaajien tietoon.

Tutkimuksellisuus oli osana kehittämisprojektia. Tarkoituksena oli selvittää niin moniammatillisen tiimin jäsenten kuin vastaanottoyksikön ohjaajien käsitystä Perhekuntoutuskeskus Lausteen moniammatillisesta arviointityöstä ja heidän välisestä yhteistyöstä, joten koin parhaimmaksi tiedonsaannin keinoksi työntekijöiden haastattelun. Haastatteluaineisto antoi kattavasti tietoa arviointityön ja yhteistyön kehittämiskohteista, jotka antoivat suuntaa kehittämistyölle.

Raportissa edetään teoriaosuudesta kehittämisprojektin kuvaukseen ja tuloksiin. Teoriaosuudessa käsitellän lastensuojelua, jossa perehdyn tarkemmin kiireellisiin sijoituksiin. Teoriaosuus sisältää myös tietoperustaa moniammatillisuudesta lastensuojelun

näkökulmasta. Käsiteltyäni teoriaosuuden esittelen toimintaympäristönä toiminutta Perhekuntoutuskeskus Lausteen vastaanottoyksikköä ja sen asiakasprosessia. Raportti etenee kehittämisprojektin kuvaukseen ja toteutukseen. Ensin esittelen kehittämisprojektin tutkimuksellisen osuuden, jonka jälkeen paneudutaan kehittämisprojektini tuloksiin. Raportin lopussa vedän yhteen tuloksia ja esittelen johtopäätöksiä. Lisäksi pohdin kehittämisprojektini eettisyyttä ja luotettavuutta sekä omia ajatuksia kehittämisprojektistani.

2 SIAISHUOLTO JA KIIREELLINEN SJOITUS

2.1 Mitä on lastensuojelu?

Lastensuojelu on sekä jokaisen lapsen suojelua että lastensuojeluasiakkaana olevan lapsen suojelua. Lastensuojelu on monitoimijaista, verkostoivaa ja voimavaroja kartoitettavaa, jossa pyritään turvaamaan lapsen kehitys ja terveys. Lastensuojelu voidaan määritellä yleisellä tasolla, jolloin se on eri ammattialoille kuuluvaa toimintaa, jossa työntekijät katselevat sitä oman työnsä viitekehyksestä käsin. Samaan aikaan lastensuojelu on erityistä, lastensuojeluviranomaisen työtä, jota ei muut yhteiskunnan organisaatiot voi tehdä. Se pitää sisällään myös ehkäisevän ja korjaavan toiminnan sekä pakkoa ja vapaaehtoisuutta. (Rousu 2008, 176.)

Lastensuojelulle on määritelty kolme perustehtävää, jotka ovat vaikuttaminen lasten yleisiin kasvuoloihin, tukea vanhempia kasvatustehtävissä ja varsinainen lastensuojelu (THL 2019c). Lastensuojelun ytimenä on perhe ja suojelutarpeessa oleva lapsi. Lastensuojelutyön tehtäviin kuuluu perheenjäsenten tukeminen ja työskentely kohti parempaa tulevaisuutta huomioiden perheen odotukset ja heidän voimavaransa. Työskentely alkaa lapsen suojelun tarpeista ja tavoittelee sekä lapsen että perheen kuntouttamista. (Mikkola 2004, 77.)

Lastensuojelu muodostuu palveluista ja toiminnoista, joilla on vaikutusta lasten kasvuoloihin, ennaltaehkäistään ongelmien syntymistä tai niiden pahenemista sekä lasta ja perhettä tuetaan ja tarvittaessa kuntoutetaan. Kunta vastaa lastensuojelun järjestämisestä. Kunta voi itse tuottaa palvelua tai vaihtoehtoisesti ostaa sen muualta. Lain mukaan kunnan on tehtävä lasten hyvinvointisuunnitelma edistääkseen hyvinvointia sekä järjestääkseen ja kehittääkseen lastensuojelua. Lapsen ollessa lastensuojelun asiakkaana hänellä tulee olla nimetty hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on lapsen edun toteutumisen valvominen ja lapsen puhevallan käytön avustaminen. Lastensuojelussa lapsen mielipide on selvitettävä ja huomioitava lapsen iän kehitystason mukaisesti. 12-vuotiaalla lapsella on puhevaltaa häntä koskevissa lastensuojeluasioissa. (Kuntaliitto 2019.)

Työskentely lastensuojelussa on vaativaa asiantuntija- ja ihmissuhdetyötä, sillä asiakkailla on usein monia päällekkäisiä haasteita. Työntekijän tulee hallita moninaisia työmenetelmiä ja käyttöteorioita sekä hänen on opittava jatkuvasti käytännön työn kautta.

(Uusitalo 2018, 35.) Lastensuojelussa työn perusta rakentuu viidestä osasta. Työ vaatii läsnäoloa huomataksien lapsen tarpeet. Läsnäolo luo lapselle turvallisuutta ja hän pysyy rakentamaan luottamusta. Työntekijän hienotunteisuuden kautta lapsi oppii hallitsemaan tunteitaan ja käytöstään. Työntekijän tulee myös hyväksyä lapsi sellaisena kuin hän on, mikä auttaa lasta rakentamaan itsetuntoaan. Työntekijän on tiedostettava myös lapsen yksilöllisyys ja toimia hänen kanssaan yhteistyössä tukeakseen lapsen yksilöllisyyttä. Lisäksi työntekijän tulee tukea lapsen ja hänen vanhempiensa välistä suhdetta ja vuorovaikutusta. (Schofield & Beek 2010,154–155.)

Lastensuojelulaki ohjaa lastensuojelun toteutusta. Lastensuojelulaki on määritelty turvaamaan lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä lapsen erityiseen suojeluun. Lastensuojelu on määritelty laissa laaja-alaisesti. Varsinaista lastensuojelun tarvetta ehkäistään tarjoamalla tukea ja apua lasten hyvinvoinnin edistämiseen mahdollisimman aikaisin, jotta pystytään ehkäisemään ongelmien syntymistä tai pahenemista. Ehkäisevää työtä toteutetaan päivähoitossa ja koulussa. (Kosonen 2016, 60–62; THL 2019c.)

Lastensuojelulain painopisteinä ovat lapsen edun huomioiminen kaikissa viranomaisen tehtävissä toimenpiteissä ja lapsen edun toteutuminen korostamalla lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun. Lisäksi kunnalla on velvollisuus palveluita järjestettäessä varata riittävät voimavarat perheelle ja lapselle. Lapsen oikeuksiin kuuluvat turvallinen kasvuympäristö, tasapainoinen ja monipuolinen kehitys sekä erityinen suojelu. (Räty 2015, 1; Kosonen 2016, 60–63.)

Varsinainen lastensuojelu tarkentuu lastensuojelulain (Lastensuojelulaki 417/2007) pykälässä 2: ”Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Jäljempänä tässä laissa säädetyin edellytyksin lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin lapsen hoidon ja huollon järjestämiseksi.”

Edellä mainittu säännös pitää sisällään lapsen oikeuden erityiseen suojeluun ja turvaa lapsen oikeuksien toteutumisen. Tähän kuuluvat lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin myös tilanteissa, joissa lapsen huoltajat eivät sitä pysty tarjoamaan ja kodin ulkopuolelle sijoittaminen on tarpeellista lapsen hoidon ja huollon järjestämiseksi. Kunnalla on velvollisuus puuttua lapsen tilanteeseen, jos se on

välttämätöntä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi ja huolehtimiseksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelulaissa toteutetaan lievimmän riittävän toimenpiteen periaatetta. Se edellyttää, että viranomaisen on käytettävä toimenpidettä, joka vähiten puuttuu perheen ja lapsen itsemääräämisoikeuteen. Lisäksi toimenpiteestä valitun tukitoimen tulee parhaiten vastata lapsen tai perheen yksilöllisiä tarpeita. (Räty 2015, 3.)

Lastensuojelulain lisäksi lapsen oikeuksia on määritelty muissa laissa kuten Suomen perustuslaissa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Jokaisessa veloitetaan viranomaisia kaikissa toimissaan asettamaan lapsen etu etusijalle. (THL 2019c.) Lapsen oikeuksien yleissopimukseen 18 artiklaan on kirjattu lapsen kasvatuksen ja kehityksen ensisijaisen vastuun olevan vanhemmilla tai huoltajilla. Heidän toimintaansa ohjaa lapsen etu. Lisäksi lapsen oikeuksien toteutumiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltioiden tulee antaa vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän kasvatustehtävää tukeakseen. (Lapsen oikeuksien sopimus.)

2.2 Sijaishuolto ja kiireellinen sijoitus

Ensisijaisesti lasta ja perhettä pyritään auttamaan ja tukemaan avohuollon tukitoimenpiteillä, jotka ovat lastensuojelun lievimpiä puuttumistapoja. Avohuollon tukitoimenpiteiden tavoitteena on löytää keino lapsen ja perheen ongelmatilanteen ratkaisemiseksi. Tarkoituksena on puuttua perheen autonomiaan ja yksityisyyteen mahdollisimman vähän. Lapsen etu menee kuitenkin avohuollon tukitoimenpiteiden ensisijaisuuden edelle. Avohuollon ensisijaisuus ei myöskään ole este sijaishuollon järjestämiselle, mikäli lapsen etu sitä edellyttää. Jos avohuollon tukitoimenpiteillä ei saavuteta kohtuullisessa ajassa lapsen tasapainoista kehitystä ja terveyden turvaamista, on sijaishuolto järjestettävä välittömästi. (Saastamoinen 2010, 57–61; Araneva 2016, 178–179.)

Lapsen sijaishuolto on määritelty lastensuojelulaissa ja sillä tarkoitetaan kiireellisesti sijoitetun, huostaanotetun tai väliaikaismääräyksellä sijoitetun lapsen kodin ulkopuolella järjestettyä hoitoa ja kasvatusta (Lastensuojelulaki 417/2007). Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena, mutta silloin kyseessä ei ole sijaishuolto. Sijoitus avohuollon tukitoimena perustuu vapaaehtoisuuteen ja sen aikana voidaan

tarvittaessa tehdä sijaishuoltotarpeen arviointi. (Taskinen 2010, 69–73; Rätty 2015, 325–327.) Lapsi voidaan sijoittaa myös kiireellisesti avohuollon tukitoimena (THL 2019a.)

Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle hallinto-oikeuden väliaikaisella määräyksellä tai viranomaisen tekemällä päätöksellä: avohuollon tukitoimena, kiireellisen sijoituksen päätöksellä, kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksellä tai huostaanotettuna. (Saastamoinen 2010, 22, 53–57.) Kiireellinen sijoitus on lastensuojelun palvelujärjestelmässä avohuollon sijoituksen ja huostaanoton välissä oleva interventio, joka on yksi viimesijaisimmista toimenpiteistä lastensuojelussa. (Lamponen 2016, 127.)

Kiireellinen sijoitus määritellään lastensuojelulaissa tarkoin, sillä se on vakava puuttuminen perheen yksityisyyteen. Äkillinen sijoitus perheen ulkopuolelle saattaa olla lapselle haitallista ja sitä tulee arvioida tarkoin. (Kananaja ym. 2007, 153; Taskinen 2010, 76–78.) Kiireellisesti sijoitettu lapsi on väliaikaisesti sijoitettuna kodin ulkopuolella (Lamponen 2016, 127). Kiireellinen sijoitus edellyttää lapsen olevan välittömässä vaarassa. Usein kyseessä on akuutti tilanne, jota ei voida siinä tilanteessa tarkemmin selvittää. Kiireellisen sijoituksen perusteena voi olla akuutit ongelmat kodin olosuhteissa tai lapsen huoltajan käyttäytyminen tai toimiminen. Lapsen oma käytös esimerkiksi itsetuhoisuus ja päihteiden käyttö voi olla myös kiireellisen sijoituksen perusteena. (Saastamoinen 2010, 39–40; Taskinen 2010, 76–77; Rätty 2015, 344.)

Kiireellisen sijoituksen päätöksen voi tehdä virkasuhteessa oleva kunnan sosiaalityöntekijä. Sijoitus tulee voimaan päätöksentekopäivänä tai sinä päivänä, kun lapsi kiireellisesti sijoitetaan. Kiireellisen sijoituksen aikana sosiaalityöntekijällä on oikeus päättää lasta koskevista asioista. Kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 vuorokautta. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Tarvittaessa viranomaisen voi tehdä kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen, jolla pystytään jatkamaan kiireellistä sijoitusta enintään 30 vuorokaudella (Saastamoinen 2010, 45; Rätty 2015, 350.)

Kiireellisen sijoituksen päätöksen tehtyään sosiaalityöntekijän on aloitettava lapsen tilanteen kokonaisvaltaisempi kartoittaminen ja palvelutarpeen arviointi. Kiireellinen sijoitus tulee kuitenkin välittömästi lakkauttaa, mikäli sen edellytykset eivät enää täyty. Lakkauttamispäätöksen voi tehdä kunnan sosiaalityöntekijä. (Lamponen 2016, 128–133.)

Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisen sijoituksen ajaksi sijaishuollon laitokseen. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa on huomioitava lapsen etu, joten sen tulee tarjota lapselle tarkoituksenmukainen hoito ja huolenpito. Lisäksi sijaishuoltopaikan tulee vastata sijoituksen perusteisiin, jotka on kirjattu kiireellisen sijoituksen päätökseen. (Saastamoinen 2010,

39, 102–103; Taskinen 2010, 76, 125; Rätty 2015, 345–346, 461.) Lisäksi sijaishuolto-paikan valinnan tulee tukea lapsen yhteydenpitoa läheisten ihmisten kanssa ja mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta (Lastensuojelulaki 417/2007).

Sijaishuollossa mahdollistetaan lapsen arjen sujuminen ja pyritään tukemaan lapsen suhteita hänelle tärkeisiin ihmisiin sekä heidän välistä toimintaa. Tavoitteena on tehdä laitoksista mahdollisimman kodinomaisia. Sijaishuollon järjestämisessä lähtökohtana on, että sijaishuolto olisi mahdollisimman väliaikaista. Viime sijaisempiin tavoitteisiin kuuluu, että lapsi varttuisi lopulta huoltajansa luona. Tämän vuoksi lapsella voi olla useampia sijoituksia elämänsä aikana. (Pösö 2004, 203–206.)

Yhteiskunnallisena ja yksilöllisellä tasolla tarkasteltuna sijaishuolto on monisisältöinen. Laajassa merkityksessään siitä on suomalaisessa keskustelussa puhuttu melko vähän ja monipuolista tutkimustietoa ei ole juurikaan. Esimerkiksi sijaishuollon vaikutuksista ei ole tehty suomalaisia tutkimuksia, mutta kansainvälisiä tutkimuksia on. Kansainvälisesti tehdyt tutkimukset eivät ole kuitenkaan suoraan siirrettävissä suomalaiseen sijaishuoltoon, sillä sijaishuollon järjestelyissä on maiden välisiä eroja. (Pösö 2004, 202–205.)

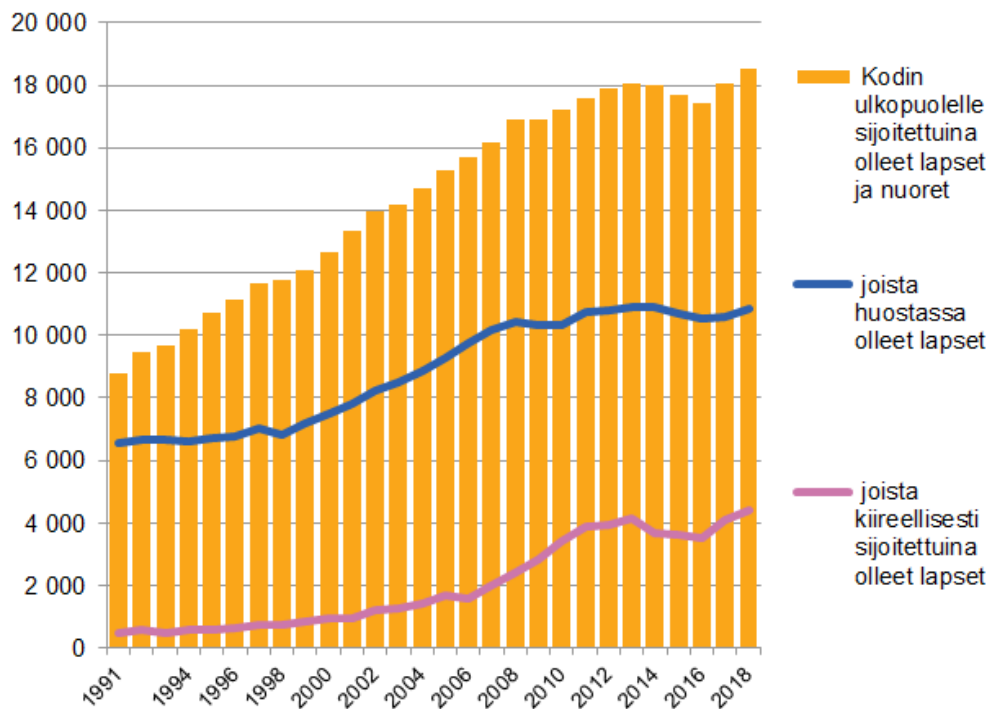
2.3 Sijaishuollon tilastotietoa

Sijaishuolto on muuttunut monipuolisemmaksi ja yksityisten lastensuojeluyksiköiden määrä on lisääntynyt 1990-luvulta alkaen. Lapsia sijoitetaan nykyään kodin ulkopuolelle aikaisempaa enemmän ja sijoitusten määrä yhtä lasta kohden on lisääntynyt. Samanlaisesti sijoitusten pituuskin on lyhentynyt. (Pösö 2004, 209.)

0-17 -vuotiaita lapsia oli vuonna 2014 sijoitettuna joko kiireellisesti tai huostaanotettuna yhteensä 2 453, joista kiireellisesti sijoitettuja oli 89,2 prosenttia. Kiireellinen sijoitus tehtiin 1,4 kertaa yhtä lastensuojelun asiakkaana ollutta lasta kohden vuonna 2014. Kiireellisiä sijoituksia on myös tehty yksittäisten lasten kohdalla. Kiireellisesti sijoitetuista lapsista 29 prosenttia oli sijoitettuna useammin kuin kerran. Kiireellisissä sijoituksissa nuorten osuus on korostunut, minkä syytä ei tiedetä tutkimustiedon puuttumisen vuoksi. (Lamponen 2016, 130.)

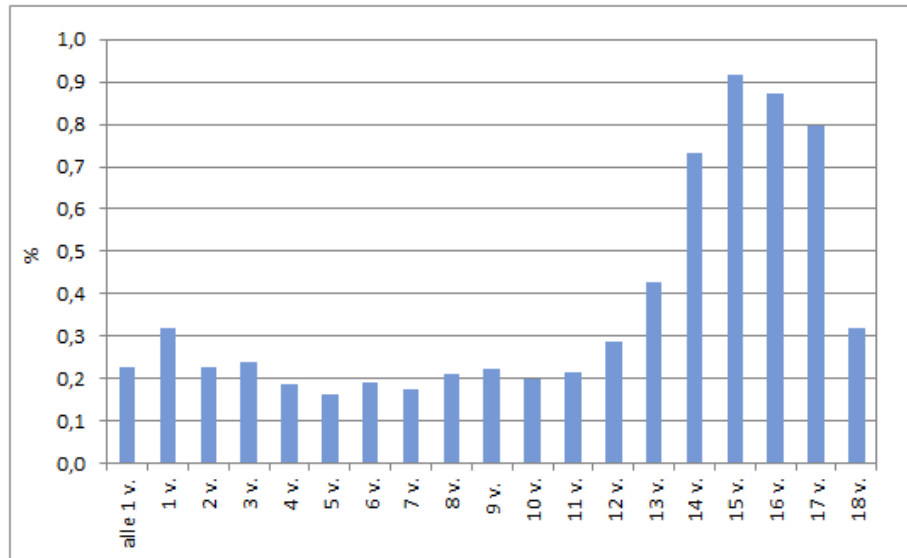
Vuonna 2017 kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi 15 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Kiireellisiä sijoituksia tehtiin 4 081 vuonna 2017. Kodin ulkopuolelle oli kaiken kaikkiaan sijoitettuna 17 956 lasta ja nuorta. Määrä kasvoi kolme prosenttia edelliseen

vuoteen verrattuna. (THL 2018.) Vuonna 2018 kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi 6,9 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna. Kiireellisesti sijoitettiin edellisvuonna yhteensä 4 390 lasta. Kuviossa 1 on kuvattu, miten kiireellisesti sijoitettujen ja huostaanotettujen nuorten määrä on kasvanut vuosina 1991-2018. (THL 2019b.)

Kuvio 1. Kodin ulkopuolelle kiireellisesti sijoitetut ja huostaanotetut lapset ja nuoret vuosina 1991–2018 (lapsi voi kuulua sekä kiireellisesti sijoitettuihin että huostassa olleisiin) (THL 2019b).

Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen on tuonut esille myös huolen kiireellisten sijoitusten määrän kasvusta viime vuoden aikana. Erityisesti huolta herättää nuorten tilanne, sillä kiireelliset sijoitukset kohdistuvat enemmän 14-17 -vuotiaisiin nuoriin. Nuorten tilanteeseen vaikuttaa Pekkarisen mukaan puutteellisuus päihde- ja mielenterveyspalveluista. Pekkarinen korostaa, että varhaisen puuttumisen lisäksi tulee lisätä nuorten kanssa tehtävää työtä. (MTV uutiset 2019.) Kuviossa 2 on esitetty kiireellisesti sijoitettujen lasten ja nuorten ikä verrattuna valtaväestöön vuonna 2017.

Kuvio 2. Kiireellisesti sijoitetut lapset vuoden 2017 aikana ikävuosittain suhteutettuna vastaavaan väestöön (Lastensuojelu 2017).

Tilastotietoja lukiessa nousee huoli kiireellisten sijoitusten kasvusta ja herää kysymyksiä. Tilastot laittavat ajattelemaan lasten ja nuorten hyvinvointia; onko ehkäisevä työskentely ollut riittävää ja miten sitä pystyisi kehittämään, jotta lapset ja nuoret voisivat paremmin. Onko kyseessä kuitenkin viranomaisten lisääntynyt rohkeus puuttua lasten ja nuorten tilanteeseen, mikä olisi lisännyt kiireellisten sijoitusten määrää. Tilastot kuitenkin kertovat sen, että jotenkin tulisi tilanteeseen vastata, jotta hyvinvointi lisääntyisi ja sijoitusten määrä laskisi. Tilastotiedot osoittavat myös, että lastensuojelun sijaishuollon palveluille on tarvetta etenkin kiireellisesti sijoitettujen osalta.

3 MONIAMMATILLISUUS LASTENSUOJELUSSA

3.1 Mitä on moniammatillisuus?

Moniammatillisuuden käytäntöjä on tutkittu 1960-luvulta lähtien sosiaali- ja terveystieteillä. Varsinainen moniammatillisuuden tutkiminen on aloitettu 1980-luvulla. Tutkimuksellisen kiinnostuksen lisäämistä osoittaa 1990-luvulta alkaen tutkimusten moninkertaistuminen verrattuna aiempiin vuosikymmeniin. Tutkimuksia on tehty 2010-luvulla eri tieteenaloilla enenemissä määrin. Moniammatillisen työskentelyn merkitys on myös lisääntynyt sosiaali- ja terveysalalla. (Kekoni ym. 2019, 18.)

Nykyään moniammatillinen työskentely on virallinen toimintatapa monissa maissa. Aiemmin puhuttaessa ammattitaidosta keskityttiin enemmän yksilön ammattitaitoon. Tänä päivänä arvostetaan enemmän yhteisöllisyyttä ja siitä syntyvää yhteistyötä. Esimerkiksi moniammatillista ammattitaitoa ei voi perustella yhden toimijan perusteella, vaan on huomioitava koko työryhmän osaaminen. (Chandratilake 2014, 345.)

Suomessa käytetään vain yhtä moniammatillisuuden käsitettä, jonka vuoksi se kattaa moninaisen moniammatillisen yhteistyön näkökulmat. Moniammatillinen yhteistyö voidaan jakaa eri asteisiin yhteistyön muotoihin, minkä moniammatillinen käsitteenä kattaa kokonaisuudessaan. Yhteistyömuotoja ovat rinnakkain tapahtuva työskentely asiakkaan kanssa, sovittuja tapaamisia ja tiedonvaihtoa sekä asiantuntijoiden kesken tapahtuva rajojen rikkominen. (Isoherranen 2008a, 37–39.)

Moniammatillisen yhteistyön käsite ei ole kuitenkaan saavuttanut vakiintunutta määritelmää. Sitä voisi kuvailla myös jaettuna asiantuntijuutena, moniasiantuntijuutena tai moniammatillisena tiiminä ja verkostona. Moniammatillisuus on käytännössä eri ammattikuntien edustajien yhteistyötä ja yhdessä toimimista työryhmissä ja verkostoissa. Moniammatillisuuden tavoitteena on kehittää moninäkökulmaisuuksia, jolloin valta, tieto ja osaaminen on jaettua. (Nummenmaa 2004, 114–115.)

Yleisesti tarkasteltuna moniammatillisuutta voidaan pitää ammattiryhmien tietojen ja osaamisen yhteensovittamisena, jolloin päätöksistä keskustellaan ja sitoudutaan yhteiseen tavoitteeseen. Yhteiset tavoitteet ja toiminnat sekä luottamus ovat myös moniammatillisen yhteistyön käsitteen keskiössä. Yksinkertaisimmillaan moniammatillisen yhteistyön voi nähdä eri asiantuntijoiden yhteistyön tekemisenä asiakkaan parhaaksi,

oman osaamisen ja tiedon tuomisena yhteiseen käyttöön sekä asiakkaiden ja muiden asiantuntijoiden joustavana kohtaamisena. (Pärnä 2012, 50.)

Moniammatillisuudesta on säädetty myös lastensuojelulaissa. Siihen on kirjattu, että kunnalla on velvollisuus järjestää lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle eri alojen työntekijöiden asiantuntijuus oman työnsä tueksi. Sosiaalityöntekijällä tulee olla mahdollista hyödyntää työssään lapsen kehityksen ja kasvun asiantuntijoita ja terveydenhuollon ammattilaisia sekä oikeudellista ja muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa osaamista. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Asiantuntijoista muodostettu lastensuojelun asiantuntijaryhmän järjestäminen on kunnan velvollisuus joko yksin tai yhdessä useamman kunnan kanssa. Asiantuntijaryhmä on sosiaalityöntekijän apuna sijaishuoltoon liittyvien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun järjestämisessä sekä antaa tarvittavia lausuntoja sosiaalityöntekijän päätöksenteon tueksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Asiantuntijaryhmän osaamisen hyödyntämistä kunnat voivat järjestää eri tavoin esimerkiksi suullisella konsultoinnilla, asiantuntijalausunnoilla ja moniammatillisten neuvotteluiden kautta (THL 2019d).

Moniammatillisen työskentelyn avulla saavutetaan parhaimpia tuloksia lastensuojelussa. Tehokkaassa moniammatillisessa työskentelyssä hyödynnetään työntekijän ja perheen välisen suhteen kehittymistä ja työntekijöiden välisen luottamuksen ja vuorovaikutuksen edistymistä. Tehokas moniammatillinen työskentely sisältää yhteiset päämäärät, yhteisymmärryksen, toisten näkemysten ymmärtämisen, tunneälykkäät taidot sekä taidot rakentaa ja ylläpitää suhdetta. Moniammatillisessa työskentelyssä tulee huomioida tarkasti, mitä metodeja vuorovaikutuksessa käyttää, sillä moniammatillinen työskentely pitää sisällään tiedon jakamista. Moniammatillisessa työskentelyssä on ymmärrettävä myös, miten työn vaikutus voi toisinaan vaikuttaa yksilöiden kykyyn toimia tehokkaasti. Moniammatillisuudessa haasteita voi tuottaa työntekijöiden roolien epäselvyys, ristiriidat asiantuntijuuksien välillä, heikko tiedon jakaminen ja keho vuorovaikutus. (Research in Practice 2019.)

Tänä päivänä lastensuojelun keskeiseksi työtavaksi on noussut myös moninäkökulmaisuus. Moninäkökulmaisen työtavan keskeisin periaate on palveluiden saaminen yhden organisaation kautta. Tämä mahdollistaa palveluiden käytön asiakkaan tarpeiden mukaan ja yksilöllisen hoitopolun rakentamisen. Moninäkökulmainen työtapa on syntynyt Amerikassa, jossa käytetään termiä MDFT, Multiprofessional family therapy. Se on osittain strukturoitu malli, jossa asiakastyön keskiössä on nuoren, vanhempien, perheen ja

yhteisön vaikutus. Työskentelytavan kautta on syntynyt uusia näkökulmia vaikeahoitoisten nuorten hoitamiseen. (Sudenlehti 2018, 17–21.)

MDFT-mallin periaatteiden keskiössä ovat arvostava kohtaaminen ja kunnioitus. Työskentely on yksilöllistä ja perheenjäsenten kanssa tapahtuvaa, jossa asiantuntijoita ja palveluita vaihdetaan yksilöllisen tarpeen mukaan. MDFT on vahvistanut aiempaa tietoa, jonka mukaan käytöshäiriön hoidossa saavutetaan parempia tuloksia, kun työskentelyyn otetaan mukaan koulu ja biologiset vanhemmat. Kun työskentely tapahtuu eri systeemeissä samanaikaisesti ja toteutetaan samoja toimintatapoja, negatiivisen käyttäytymisen mallit muuttuvat nopeammin jokaisen toimintaympäristön niitä tukien. (Sudenlehti 2018, 17–21.)

3.2 Moniammatillinen yhteistyö

Yhteistyö voidaan määrittää toiminnaksi, jossa yhteinen on tunnistettavissa ja saavutettavissa mahdollisimman tehokkaasti ja onnistuneesti. Se ei ole pelkkää toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan siinä on myös läsnä sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus. Yhteistyötä voidaan toteuttaa monella eri tasolla. Monimutkaisia asioita käsiteltäessä on yhteistyön toteutumisen kannalta tärkeää jakaa yhteinen kieli ja käsitteet sekä vuorovaikutuksen säännöt. Nykyisin sosiaalialan työyhteisöissä tarvitaan kehittyneempiä yhteistyön muotoja. Asiakaslähtöisessä yhteistyössä mukana ollessaan useita asiantuntijoita kutsutaan moniammatilliseksi yhteistyöksi. (Isoherranen 2008a, 26–29.)

Moniammatillisen yhteistyön käsite vakiintui Suomessa 1990-luvulla. Moniammatillista yhteistyötä kuvataan monimerkityksellisesti ja sille ei ole tarkkaa määritelmää. (Isoherranen 2008a, 33.) Moniammatillisen yhteistyön käsitteen määrittely on jatkuvaa ja sen merkitystä voidaan määritellä niin laajemmalla tasolla kuin työryhmien vuorovaikutustilanteissa. Työryhmän keskusteluissa moniammatillinen yhteistyö saa myös yksilöllisiä merkityksiä asiantuntijan oman ammattialan viitekehyksestä. (Pärnä 2012, 48.)

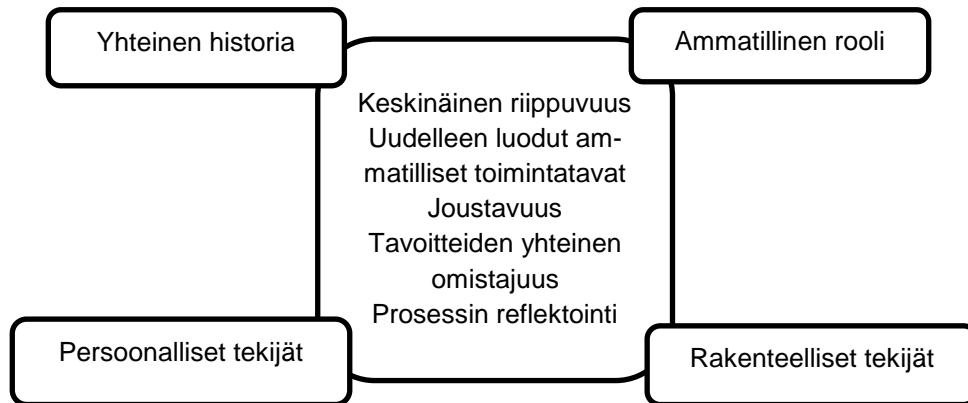
Tutkimukset ovat osoittaneet moniammatillisen yhteistyön käsitteen olevan epämääräinen ja sitä on käytetty moninaisissa yhteistyötapojen kuvauksissa. Sitä voidaankin lähestyä monesta eri näkökulmasta. Ydinasia yhteistyössä on kuitenkin sen käytettävyys hyvin erilaisissa tilanteissa ja moniammatillista yhteistyötä voidaan käyttää asiakastilanteiden lisäksi muissakin yhteyksissä. Yhteistyö käsitteenä pitää sisällään sen, että ihmisiä yhdistää työ tai tehtävä, ongelmanratkaisu tai heidän tulee tehdä yhteinen päätös tai

etsiä uusia näkökulmia tilanteisiin. Moniammatillisuus tuo yhteistyöhön useampien asiantuntijoiden tietoja ja osaamista. Keskeisimpiin kysymyksiin yhteistyötä tehdessä on noussut, miten pystytään saamaan kaikki tieto ja osaaminen yhtenäiseksi saavuttaakseen kokonaisvaltaisen käsityksen ja ymmärryksen. (Isoherranen 2005, 13–14.)

Sosiaalialalla moniammatillinen yhteistyö voidaan määritellä asiakastyön eri asiantuntijoiden työskentelyksi, jossa tarkoituksena on ottaa huomioon asiakkaan kokonaisuus. Moniammatillista yhteistyötä tehdessä asiantuntijoiden tiedot ja osaaminen kootaan yhteen asiakaslähtöisesti. Vuorovaikutuksen kautta rakennetaan yksilöllisesti yhteinen tavoite ja tarkoituksena on luoda yhteinen käsitys tehtävistä toimenpiteistä ja ongelman ratkaisuksista. Asiantuntijat keskusteleivat yhteisellä foorumilla yhteisesti sovituin säännöin. Asiakkaan on myös mahdollista osallistua keskusteluihin. (Isoherranen 2005, 14.)

Moniammatillisessa yhteistyössä asiantuntijan on tärkeää jakaa tietoaan ja yhdistää sitä toisten tietoihin, jolloin jokaisen asiantuntijuus laajenee. Moniammatillisessa vuorovaikutuksessa asiantuntijan on hyvä osata hyödyntää toisten tieto laajentaakseen omaa ymmärrystään ja tarkastella asiaa laajemmin kuin omasta ammattinäkökulmastaan. Tiedon rakentaminen yhdessä takaa hyvän moniammatillisen kohtaamisen. (Mönkkönen ym. 2019, 48–62.)

Sosiaalityön tutkija Laura Bronstein on tutkinut moniammatillisen työskentelyn toimivuutta sosiaalityön näkökulmasta. Hän on jakanut moniammatillisen työskentelyn viiteen osa-alueeseen, joihin työskentelyn hyödyt rakentuvat. Osa-alueet ovat keskinäinen riippuvuus, uudelleen luodut ammatilliset toimintatavat, joustavuus, tavoitteiden yhteinen omistajuus ja prosessin reflektointi. Lisäksi hän on nimennyt neljä tekijää, jotka vaikuttavat moniammatilliseen työskentelyyn. Tekijöiksi hän on nimennyt rakenteelliset tekijät, ammatillinen rooli, persoonalliset tekijät ja yhteinen historia. (Kekoni ym. 2019, 18–19.) Kuvioon 3 on koottu nämä viisi osa-aluetta ja neljä tekijää.

Kuvio 3. Moniammatillisen työskentelyn osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät Bronsteinin (2003) jäsentelyn mukaisesti (Kekoni ym. 2019, 19).

Keskinäinen riippuvuus pitää sisällään ammattilaisen ymmärryksen omaa roolia kohtaan moniammatillisessa tiimissä ja luottamuksen tiimin toisten jäsenten asiantuntemukseen. Kun keskinäinen riippuvuus toteutuu, on mahdollista kehittää uudelleen rakentuvia ammatillisia toimintatapoja, jotka ovat laajempia toimintakäytäntöjä tai palveluita, joilla tavoitellaan asiakkaan hyötyä palveluista. Joustavuudella tarkoitetaan uusien roolien hyväksymistä yhteistyössä. Tavoitteiden yhteinen omistajuus koostuu ammattilaisten, asiakkaan ja hänen perheensä yhteisesti jaetusta prosessin vastuusta. Prosessin reflektointi on moniammatillisen tiimin arviointimenetelmä, jota tulisi hyödyntää asiakasprosessin päättymisen jälkeisessä arvioinnissa. (Kekoni ym. 2019, 19–20.)

Bronsteinin nimeämistä moniammatilliseen työskentelyyn vaikuttavista tekijöistä ensimmäinen on ammatillinen rooli. Moniammatillisen tiimin jäsenellä tulee olla vahva ammatillinen identiteetti, jotta hän pystyy asettumaan yhteistyöhön muiden jäsenien kanssa tuntematta epävarmuutta itsestään. Moniammatillisen yhteistyön toteutumiseen vaikuttaa myös rakenteelliset tekijät kuten organisaatiokulttuuri ja ajalliset rajoitteet. Merkityksellisenä tekijänä on ammattilaisten persoonalliset tekijät, jotka ohjaavat asenteita ja tapaa olla vuorovaikutuksessa. Moniammatillisen tiimin toimivuuteen vaikuttaa myös ryhmän historia ja aiemmat kokemukset. (Kekoni ym. 2019, 20.)

3.3 Moniammatillinen tiimi

Tiimi käsitteenä voidaan määritellä eri tavoin ja käsitettä käytetään monin tavoin. Yksi tiimin määritelmistä on, että tiimi on joukko ihmisiä, jotka ovat järjestäytyneet melko

pysyväksi ryhmäksi jonkin työkokonaisuuden suorittamiseksi ja saavuttaakseen yhteistyöllä sovittun päämäärän ja tavoitteet. Lyhyemmin tiimiä voi kuvailla itseohjautuvaksi työryhmäksi. Tiimien koossa ja muodossa voi olla suurestikin eroavaisuuksia. Lisäksi vastuualueissa saattaa olla vaihtelua. Tiimimuodot voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Yksi näistä on kiinteä perustiimi, jonka asiantuntijat vastaavat yhdessä jostakin määritellystä kokonaisuudesta. Tiimi voi rakentua myös asiantuntijoista, joilla jokaisella on tiimissä oma vastuualueensa, mutta heillä on yhteinen vastuu kokonaisuuden toimivuudesta. Kolmantena tiimimuotona on tiimi asiantuntijoita esimerkiksi johtoryhmä, jossa pohditaan suuremman kokonaisuuden toimintaa. (Spiik 2004, 39–53.)

Tiimi työskentelee saavuttaakseen yhteiset päämäärät ja tavoitteet. He täydentävät toisiaan omilla tiedoilla ja taidoilla sekä haluavat kehittää ammatillista osaamistaan ja työskentelyä niin tiimin sisällä kuin tiimistä ulospäin. Tiimiä voidaan pitää työvälineenä perustehtävän toteutuksessa. Sosiaalialalla perustehtävänä on vastaaminen asiakkaan tarpeisiin, joten tiimin on otettava asiakas mukaan työskentelyyn välttääkseen asettamasta ulkokohtaisia tavoitteita työlle. (Mäkisalo-Ropponen 2016, 183.)

Tiimityö ja moniammatillinen työskentely on noussut jo 1990-luvulla avainasemaan hyvinvointipalveluissa. Niiden tarkoituksena on saada palvelujärjestelmään moniulotteisuutta ja joustavuutta. Moniammatillisuuden tavoitteena on vahvistaa ammatillista työtä asiantuntijuuksia yhdistämällä. Lisäksi tavoitteena on asiakaspalvelun laadun parantaminen eri ammattilaisten osaamista hyödyntämällä. Lastensuojelussa yhteistoiminnallisuudella on pitkät perinteet. Moniammatillinen työskentely tekee työstä helpompaa, kun pystytään yhdistämään eri asiantuntijoiden tiedot ja menetelmät. (Pohjola 1999, 110–111.)

Toimiva yhteistyö vaatii asiantuntijoiden keskuudessa tasavertaisuutta, mikä voi olla lastensuojelussa haastavaa. Työskentelymuotona moniammatillisuus on vaativa. Siinä tulee pystyä yhdistämään erilainen ammatillinen osaaminen kohti yhteistä tavoitetta unohtamatta asiakkaan mukaan ottamista. Se edellyttää erilaisten näkökulmien ja kielten yhteensovittamista. Moniammatillisessa tiimissä on monta ammatillista taustaa ja näkökulmaa samasta asiasta, mikä toimii myös moniammatillisuuden voimavarana. Moniammatillisuuden asiantuntijuuden pohja perustuu asiantuntijoiden roolien tasavertaiseen tunnustamiseen ja toisten ammattitaitojen sekä erityisosaamisen kunnioittamiseen. (Pohjola 1999, 111–112.)

Moniammatillisten tiimien tehtävät ja jäsenet vaihtelevat yhteisen työskentelyn kohteen mukaan. Moniammatillisuus voi olla verkostojen yhteistoimintaa, viranomaisten keskinäistä yhteistyötä tai organisaation sisäisen tai ulkoisen yhteistyön muoto. Esimerkiksi moniammatillinen tiimi voi olla asiakastyön ympärille rakennettu ja voivat toimia yhdessä hyvinkin pitkään. Tällöin tärkeässä roolissa ovat myös asiakas itse ja hänen läheisensä. (Kekoni ym. 2019, 17.)

Asiantuntijaorganisaatioissa työskennellessä keskiöön nousee työntekijän tapa perustella ja tuoda toiminnassaan esille asiantuntijuutensa ja ammatillisen asemansa. Tämä on myös moniammatillisen yhteistyön ydin. Moniammatillisessa tiimissä työntekijöiden tulisi saada käyttöönsä toistensa asiantuntijuuden ja pystyä tarkastelemaan asiakkaan tilannetta omasta asiantuntijan näkökulmasta yhdessä muiden työntekijöiden kanssa. (Rekola 2008, 15.)

Moniammatilliset tiimit voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: virallinen tiimi, yhteistyöverkosto ja asiakastiimi. Virallisella tiimillä on vakiintunut kokoonpano. Ne toimivat osana organisaatiota ja toimintaperiaatteet ovat sovittuja ja selkeitä. Virallisissa tiimeissä niiden jäsenyys ja johtajuus on etukäteen määritelty. Johtajuutta voi toteuttaa monin eri tavoin ja se määräytyy tiimin tarkoituksen ja organisaation mukaan (Isoherranen 2008b, 136–141.)

Moniammatillinen tiimityö on kokonaisuutena suppeampi kuin moniammatillinen työskentely. Tiimit kuitenkin usein toimivat moniammatillisen yhteistyön organisoijina. Tiimissä on puitteet luoda asiakaslähtöisen ja joustavan rakenteen sekä tiedon keruun ja käsittelyn. Tiimissä työskentelyä toteutetaan silloin, kun se tuo työhön lisäarvoa. Tiimityö mahdollistaa asiantuntijoiden oman tietopohjan tunnistamisen ja saattamisen yhteen toisten asiantuntijoiden tiedon kanssa. Tiimit kokoontuvat sovitusti ja arvioivat toimintaansa, joten tiimit voivat rakenteellisesti mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön idean toteutumisen. (Isoherranen 2008a, 35–36.)

Pohjan moniammatilliseen päätöksentekoon luo tiimin moniäänisyys, erilaiset näkemykset ja mielipiteet. Kun päätöksen tekoon tarvitaan monipuolisesti tietoa, on sen tekeminen helpompaa tiimissä kuin yksin. Tiimissä tehtävissä päätöksissä tavoitteellista on, että jokaisen tieto ja osaaminen otetaan siihen mukaan. Näin päästään ainutlaatuiseseen ratkaisuun. Tilanteissa ei useinkaan ole vain yhtä oikeaa ratkaisua. Haastavaa on saada yhdistettyä moniammatillinen keskustelu ja näkemys yhtenäiseksi. Sen vuoksi sitä ei voidakaan pitää itsestäänselvyytenä. (Isoherranen 2008b, 102–118.)

Moniammatillisessa työskentelyssä luottamus ja avoimuus ovat merkittäviä. Avoimuus mahdollistaa epäselvyyksien käsittelyn. Lisäksi luottamus ja avoimuus lisäävät sitoutumista työskentelyyn, jolloin asiakas saa tarvittavan huomion. Luottamuksen ja avoimuuden kautta asiakkaan tilanteesta saadaan mahdollisimman monipuolinen kuva. Moniammatillisen työskentelyn haasteina saattaa olla valtakysymykset ammattien välillä ja asemien erilaisuus tiimissä. (Kekoni ym. 2019, 22–23.)

Tiimin on hyvä säännöllisesti pysähtyä keskustelemaan toiminnan toimivuudesta ja sen kehittämisestä. Tiimin kehittämisessä voidaan puhua jatkuvan parantamisen ideasta, jonka mukaan toiminta ei saavuta täydellisyyttä ja sitä voidaan aina parantaa. Tiimin työskentelyä arvioidessa tavallisin ja melko tehokas arvioinnin menetelmä on keskustelu. Arviointi voi tapahtua tiimin sisällä tai olla ulkoista. Ensisijaista on tiimin sisäinen arviointi toiminnastaan. Arvioinnin avulla tiimi pystyy tarkastelemaan omaa toimintaansa ja tekemään tarvittavia muutoksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnan arviointia voi tehdä useammalla tavalla. Arviointia voi lähestyä eri teemoista. Teemoja ovat esimerkiksi tiimin jäsenten tehtävien selkeys, tiimin riittävä osaaminen ja uuden oppiminen sekä tiimin sisäinen ideointi. Näkökulmia voisi olla myös tiimin jäsenten sitoutuminen tehtävään, tiimin ilmapiiri, työskentelyn sujuvuus ja tiimin työskentelyn tuloksellisuus. (Jalava & Virtanen 1995, 97–101.)

3.4 Roolit moniammatillisessa tiimissä

Moniammatillisessa tiimin asiantuntijoilla on eri koulutustaustoja. Moniammatillisen työskentelyn tavoitteena on saavuttaa yhteinen päämäärä. Moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä on työntekijöiden roolien selkeyttäminen, päätöksen tekoon osallistuminen ja vastuunotto. Lisäksi edellytetään työntekijöiden keskuudessa avointa vuorovaikutusta ja jämäkkyyttä oman näkemyksensä esiin tuomisessa. Työntekijät tuovat moniammatilliseen tiimiin oman asiantuntijuutensa ja erityisosaamisensa. Yhteistyön toteutuksessa tarvitaan moninaista osaamista. Yhteistyö luo asiantuntijuuden moniammatillisessa työskentelyssä. Moniammatillisen tiimin osaamisen pohjana ovat perusasiantuntijuus ja erityisosaaminen. (Rekola 2008, 15–17.)

Isoherranen (2008b, 110–112) on koonnut hyvän työryhmän tai sen jäsenen kuvauksen kahdeksasta elementistä. Ensimmäisenä on työntekijällä oltava riittävä oman alansa asiantuntijuus ja tieto käsiteltävästä asiasta. Toinen asia on, että tiimissä ei ainoastaan työntekijän oma osaaminen ja tietäminen riitä, joten pitää olla avoin uusille näkemyksille.

Dialogisuus nousee kolmantena asiana esille ja sen tärkeys on suuri ongelmia ratkottaessa ja haastavien päätösten tekemisessä. Lisäksi työntekijällä tulee olla hyvä ammatillinen itsetunto, jotta pystyy avoimeen keskusteluun toisten asiantuntijoiden kanssa. Työntekijältä pitää löytyä myös halukkuutta vuorovaikutukseen, vaikka jatkuvasti äänessä oleminen ei yhteistyötä edistä. Kuudentena asiana Isoherranen on tuonut esille, että tiimin kannalta työntekijän tärkeä ominaisuus on kyky tasavertaiseen keskusteluun. Jokaisella tiimin jäsenellä on oikeus omaan mielipiteeseen ja sen ilmaisemiseen. Tiimityön ydin asioihin kuuluu työntekijän vastuun tunteminen koko tiimin toiminnasta. Viimeinen asia on kärsivällisyys, jota työntekijällä on hyvä olla tiimin asiantuntijoiden erilaisuuden vuoksi.

Tiimin jäseniä kohtaan voi olla erilaisia odotuksia, jotka määräytyvät työntekijän aseman mukaan. Asemaan kohdistuvasta odotuksesta voidaan käyttää nimitystä rooli. Moniammatillisessa työskentelyssä roolimääritykset ja roolirajojen ylitykset herättävät keskustelua. Moniammatillisen työskentelyn kehittämiseksi on tärkeää tunnistaa roolit. Virallinen rooli koostuu työntekijän asiantuntijuudesta ja mahdollisesta tiimin antamasta roolista, kun taas epävirallinen rooli pitää sisällään työntekijän persoonallisuuden, tavat ja käyttäytymisen ryhmässä. Moniammatillisissa tiimeissä yhteistyö sujuu, kun työntekijöiden roolit ovat selkeät ja yhteensopivat. (Isoherranen 2008b, 94–95.)

4 VASTAANOTTOYKSIKKÖ HARJULAN TOIMINTA

4.1 Perhekuntoutuskeskus Lauste

Perhekuntoutuskeskus Lauste on yksityinen, voittoa tavoittelematon lastensuojelupalvelujen tarjoaja, joka on perustettu sata vuotta sitten (Lauste 2018a). Yritykset ja järjestöt, yksityiset palveluntuottajat, tuottavat nykyään neljänneksen sosiaalipalveluista Suomessa. Ne ovat saaneet asemansa vakiinnutettua osana sosiaali- ja terveystalouden järjestelmää. Lasten ja nuorten laitospalveluja järjestetään kolmanneksi eniten yksityisissä sosiaalipalveluissa. Vuonna 2004 näitä palveluja tarjosi noin 430 tuottajaa. Lasten ja nuorten laitospalveluja tarjoavista palveluntuottajista yli puolet ovat yksityisiä ja yrityksillä on suurempi osuus näiden palvelujen tarjoamisesta kuin järjestöillä. (Kannanoja ym. 2007, 286–287.)

Perhekuntoutuskeskus Lauste tarjoaa monipuolisesti lastensuojelun palveluita. Sijais- huollon palveluihin kuuluvat yksiköt niin huostaanotetuille kuin kiireellisesti sijoitetuille lapsille ja nuorille, erityisenhuolenpidon yksikkö sekä päihdehoitoon ja psykiatriseen osaamiseen erikoistuneet yksiköt. Lisäksi palveluihin kuuluvat itsenäistyvien nuorten ja jälkihuollon yksikkö, avohuollon palvelut, perhehoito sekä perheiden arviointi ja kuntoutusyksikkö. Perhekuntoutuskeskus Lausteen Satulavuoren koulu tarjoaa opetusta erityistä tukea tarvitseville oppilaille. (Lauste 2018a.)

Perhekuntoutuskeskus Lausteella toimii myös moniammatillinen tiimi, johon kuuluu sosiaalityöntekijä, perheterapeutti, psykologi, toimintaterapeutti, päihdetyöntekijä ja kuraattori. Moniammatillinen tiimi toimii yhteistyössä yksiköiden työntekijöiden kanssa. (Lauste 2018a.)

Toiminnalla pyritään luomaan hyvinvointia tarjoamalla vaikuttavia palveluita ja kehittämällä kuntoutustyötä. Perhekuntoutuskeskus Lausteen visio on kiteytettynä ”tarjoamme vaikuttavimmat palvelut asiakkaillemme”. Vuoden 2020 strategisiksi painopistealueiksi on määritelty asiakasnäkökulma, henkilöstö- ja osaamisen näkökulma sekä taloudennäkökulma. Henkilöstö ja osaamisen näkökulma pitää sisällään moniammatillisuuden, huippuosaamisen ja asiantuntijuuden, innostuneen ja motivoituneen henkilöstön, yhteisen näkemyksen kuntoutustyöstä sekä osaamisen kehittämisen yhteiset rakenteet. (Ketonen 2018, 52–53.)

4.2 Vastaanottoyksikkö Harjula

Harjula on Perhekuntoutuskeskus Lausteen vastaanottoyksikkö, joka toimii päivystysluonteisesti ja tarjoaa ympärivuorokautisesti vastaanottopalvelua kiireellisesti sijoitetuille 7-17 -vuotiaille lapsille. Harjulassa on seitsemän asiakaspaikkaa. Siellä työskentelee kahdeksan ohjaajaa, vastaava ohjaaja ja yksikön esimies. (Lauste 2019b, 2.)

Harjulassa toimitaan Perhekuntoutuskeskus Lausteen arvojen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti. Arvot ovat kunnioittaminen, avoimuus, tasavertainen kohtelu ja osaaminen. Kunnioittaminen sisältää toisten ihmisten arvostavan ja asiallisen kohtelun sekä mielipiteiden kuuntelun. Lisäksi kunnioittamisen osana on uskonnollisten ja poliittisten vakaumuksien sekä seksuaalisen suuntautumisen kunnioittaminen. Avoimuuteen kuuluu myös mielipiteiden kuuntelu ja niiden mahdollinen huomioiminen päätöksenteossa sekä asioiden tiedottaminen ja epäselvyyksien selvittäminen. Tasavertainen kohtelu tarkoittaa ihmisten tasa-arvoista kohtelua, kunnioittavaa käyttäytymistä ja toisten huomioon ottamista. Osaaminen pitää sisällään työn ja osaamisen kehittämisen, jotta toiminnassa mahdollistuu asiakkaiden tarpeiden huomioiminen ja niihin vastaaminen yksilöllisesti ja joustavasti. (Lauste 2019b, 5.)

Toimintaperiaatteet muodostuvat kuudesta osa-alueesta. Asiakkaan arvostukseen ja kuunteluun kuuluu asiakkaiden osallisuuden tukeminen elämäänsä vaikuttavien asioiden hoitamisessa ja luoda heille vaikuttamisen mahdollisuuksia. Toimiminen suunnitelmallisesti on toinen toimintaperiaatteista. Suunnitelmallisuus koostuu tavoitteiden asettamisesta, tulosten arvioimisesta ja toiminnan kehittämisestä perustuen asiakaspalautteeseen. (Lauste 2019b, 5.)

Kolmantena toimintaperiaatteena on perheiden tukeminen kasvatustehtävässä, sillä perheen ja lapsen läheisten kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu osaksi vaikuttavaan kuntoutustyöhön. Vanhempia tuetaan huoltajina ja kasvattajina asiakkuuden alusta alkaen. Moniammatillinen työskentely sisältyy myös toimintaperiaatteisiin, sillä työskentely perustuu eri ammattialojen asiantuntijoiden osaamisen hyödyntämiseen asiakasprosessissa. Yhteistyön avulla saavutetaan onnistumisia ja parempia tuloksia. (Lauste 2019b, 6.)

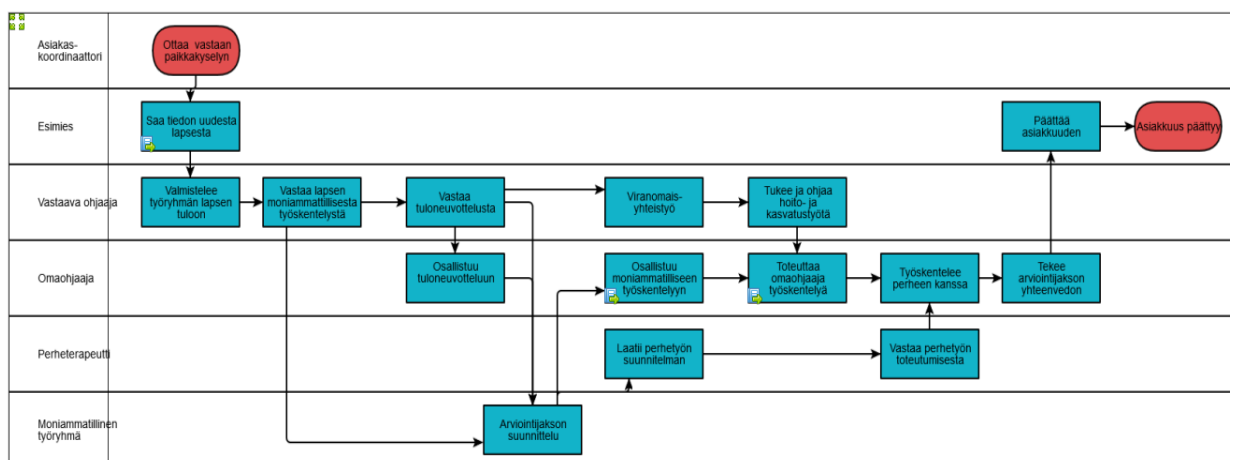
Läsnäolo on myös tärkeä osa Harjulan toimintaa, sillä se on kuntoutumisen edellytys. Vuorovaikutuksellinen suhde lapseen mahdollistaa hänen kasvunsa ja kehityksensä. Työskentely pohjautuu myönteisen ja välittävän ilmapiirin luomiseen sekä lapsen kanssa yhdessä vietettyyn aikaan. Viimeisenä toimintaperiaatteena on turvallisen ympäristön

luominen. Turvallinen ympäristö on niin lapsen kuin aikuisen asia, jonka mahdollistaa osaava henkilökunta ja riittävät resurssit. (Lauste 2019b, 6.)

4.3 Harjulan asiakasprosessi

Organisaatiossa on palveluiden lisäksi prosessiajattelua. Prosessiajatuksessa ydin on kokonaisuuden ymmärtämisessä ja laadun tavoittelussa. (Spiik 2004, 123–124.) Harjulan asiakasprosessi on monivaiheinen. Se käynnistyy asiakaskoordinaattorin vastaanottaessa asiakaspaikkakyselyn. Asiakaskoordinaattori tiedottaa uudesta asiakkaasta yksikön esimiestä tai vastaavaa ohjaajaa. Vastaavan ohjaajan tehtävänä on valmistella työryhmän lapsen tuloon. Hän myös vastaa lapsen moniammatillisesta työskentelystä ja moniammatillinen tiimi suunnittelee arviointijakson toteutuksen. Vastaavan ohjaajan toimenkuvaan kuuluu yhteydenpito viranomaisiin ja hän sopii myös kunnan vastuu sosiaalityöntekijän kanssa aloitusneuvottelun, johon Harjulasta osallistuu vastaavan ohjaajan lisäksi lapsen omaohjaaja. (Lauste 2019a.)

Omaohjaaja nimetään heti sijoituksen alussa lapselle. Omaohjaaja vastaa ensisijaisesti lapsen asioista ja niiden hoidosta sekä työskentelystä lapsen kanssa. Omaohjaaja osallistuu myös moniammatilliseen työskentelyyn. Omaohjaaja työskentelee perheterapeutin työparina perheen kanssa, jonka toteutumisen vastuu kuuluu perheterapeutille. Omaohjaajan vastuulla on arviointijakson kirjallinen yhteenveto, jonka hän kirjoittaa yhteistyössä moniammatillisen tiimin kanssa. Asiakasprosessin viimeisenä vaiheena on asiakkuuden päättyminen, josta vastaa yksikön esimies. (Lauste 2019a.) Kuviossa 4 on esitetty vastaanottoyksikön asiakasprosessi kokonaisuudessaan.

Kuvio 4. Kiireellisten sijoitusten asiakasprosessi (Lauste 2019a).

Lapsen sijoitus vastaanottoyksikköön ja asiakkuuden alkaminen on asiakasprosessissa merkittävä vaihe. Alku tulee olla mahdollisimman hallittu ja ennakoitu, jotta lapsen kotiutumisen yksikköön ja tutustuminen uusiin ihmisiin olisi helpompaa. Henkilökuntaa helpottaa valmistautumisessa lapsesta saadut ennakkotiedot, mutta kiireellisesti sijoitettujen lasten kohdalla ne ovat usein niukat. Ihanteellisinta on, jos lapsi tulee huoltajan tai sosiaalityöntekijän saattamana, jolloin tietojen vaihtaminen molemmin puolin on mahdollista. (Lauste 2019b, 3.)

Aloitusvaihe käytäntöineen on tarkoin suunniteltu ensimmäisestä yhteydenotosta lapsen saapumiseen asti. Tulotilanne tulee aina rauhoittaa ja tärkeintä on tarjota lapselle turvalliset olosuhteet. Aloitusneuvottelu kunnan sosiaalityöntekijän kanssa sovitaan sijoituksen alkuvaiheeseen. Omaohjaaja työskentelee lapsen kanssa säännöllisesti ja tiiviisti hyödyntäen erilaisia menetelmiä. Ennakoitavalla ja turvallisella arjella pyritään rauhoittamaan lapsen ja perheen kriisitilanne. Päivärytmi on säännöllinen ja lapsen koulunkäyntiä ja harrastustoimintaa tuetaan. (Lauste 2019b, 3–4.)

Kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 vuorokautta. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Tämän vuoksi kiireellisen sijoituksen työskentelyvaihe on intensiivinen ja eteneminen on lapsen tavoitteiden suuntaista. Tavoitteissa huomioidaan myös asiakkuuden päättymisen, jotta lapsen muuttaminen takaisin kotiin tai siirtyminen toiseen sijaishuoltopaikkaan on mahdollisimman hyvin hallittu ja suunniteltu. (Lauste 2019b, 4.)

4.4 Moniammatillinen arviointityö

Jokaisen lapsen kiireellisen sijoituksen aikana toteutetaan moniammatillinen arviointi, jossa selvitetään lapsen ja perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti yhteistyössä lapsen, huoltajien ja kunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Moniammatillinen arviointi toteutetaan kokonaisuudessaan sijoituksen aikana ja siitä kirjoitetaan kirjallinen yhteenveto. (Lauste 2018b.)

Moniammatillisessa tiimissä toimii vastaava ohjaaja, omaohjaaja, sosiaalityöntekijä, psykologi, perheterapeutti, toimintaterapeutti, päihdetyöntekijä ja koulukuraattori (Lauste 2018b). Moniammatillinen tiimi kokoontuu viikoittain ja jokaisen lapsen arviointijaksoon kuuluu viisi 30-45 minuutin tapaamista. Kiireellisesti sijoitetuille lapsille varataan siis aika viikoittain. (Lauste 2018c.)

Ennen ensimmäistä tapaamista omaohjaaja tekee lapsen kanssa tulohaastattelun, joka pohjautuu arviointijakson yhteenvedon teemoihin. Omaohjaaja kirjaa haastattelun jokaiselle moniammatillisen tiimin jäsenelle luettavaksi ennen ensimmäistä tapaamista. Jokaisessa moniammatillisen tiimin tapaamisessa käydään moniammatillista keskustelua lapsen tilanteesta ja jaetaan tietoa toisille asiantuntijoille. (Lauste 2018c.)

Ensimmäisessä moniammatillisen tiimin tapaamisessa käsitellään lapsen tilannetta sen hetkisten tietojen perusteella ja lasta haastatteleamalla. Tarkoituksena on, että lapsi osallistuu jokaiseen tapaamiseen, mutta hänellä on mahdollista siitä kieltäytyä ja hänen päätöstään kunnioitetaan. Jokainen moniammatillisen tiimin jäsen voi tapaamisen aikana tarkentaa asioita omasta asiantuntijuudestaan käsin. Tapaamisen lopussa sovitaan työskentelyn jatkosta ja mahdollisista lisätapaamisista, joita voi olla tiimin jäsenen ja lapsen kahdenkeskinen tapaaminen. Tarvittaessa tapaamisiin voi kutsua muitakin toimijoita. (Lauste 2018c.)

Toinen ja kolmas tapaaminen on työskentelytapaamisia. Neljäs tapaaminen on moniammatillisen arviointijakson yhteenvetokerta. Vastaava ohjaaja kutsuu yhteenvetotapaamiseen huoltajat ja kunnan sosiaalityöntekijän. Viides tapaaminen on varattu arviointijakson yhteenvedon kirjoittamiseen, johon lapsi ei enää osallistu sen sijoituessa kiireellisen sijoituksen jälkeiseen aikaan. (Lauste 2018c.)

Arviointijakson yhteenvedon kirjoittamisen vastuu on pääsääntöisesti omaohjaajalla. Kirjoituskertaan osallistuu vähintään omaohjaaja ja sosiaalityöntekijä sekä tilanteen mukaan muut aktiivisesti lapsen kanssa työskennelleet asiantuntijat. Moniammatillinen näkemys muodostetaan niin asiantuntijan omasta kuin muilta saadun tiedon näkökulmasta. Kirjaamiskerran keskeisenä tavoitteena on kirjata moniammatillisesta pohdinnasta syntyneet havainnot, johtopäätökset ja jatkosuositukset. Omaohjaaja ja sosiaalityöntekijä vastaavat kirjallisen yhteenvedon viimeistelystä. Yhteenveto toimitetaan lapselle, huoltajille ja kunnan sosiaalityöntekijälle. (Lauste 2018c.)

5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TAVOITE

Kehittämiprojektini idea kumpusi omasta työstäni. Toimin Perhekuntoutuskeskus Lausteen vastaanottoyksikkö Harjulan vastaavana ohjaajana ja löysin omasta työnkuvasta käsin tarpeellisen kehittämiskohteen. Vastaavana ohjaajana vastaan asiakasprosessin etenemisestä ja sitä kautta arviointijaksotyöskentelyn toteutumisesta prosessin mukaisesti. Kehittämiprojektin aloitusvaiheessa tuntui siltä, että toimin vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin välissä tiedon välittäjänä, sillä omaohjaaja on vain satunnaisesti osallisena moniammatillisen tiimin tapaamisissa. Näin ollen halusin löytää keinoja tiedonkulun ja yhteistyön toimivuuden kehittämiseksi.

Kehittämisen yksi määritelmä on, että se on konkreettista toimintaa selkeästi määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kehittäminen voi olla toimintatavan tai -rakenteen kehittämistä. Toimintatapaa kehittäessä se voi kohdistua niin yhden työntekijän työskentelyn kuin koko organisaation yhteisen toimintatavan kehittämiseen. Kehittäminen voi myös keskittyä rajattuihin yksikkökohtaisiin uudistuksiin, jotka voivat olla yksikön toimintatavan tai rakenteen kehittämistä. Kehittämisen tavoitteena on muutos parempaan tai tehokkaampaan työntekoon. Kehittämisen yhtenä elementtinä on tavoitteellisuus. Lähtökohtana kehittämistoiminnalle voi olla toiminnan ongelmat tai uuden tavoittelemisen. (Toikko & Rantanen 2009, 14–16.)

Tavoitteena kehittämiprojektissani oli löytää konkreettisia keinoja vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin yhteistyön kehittämiseksi sekä moniammatillisen arviointityöskentelyn tehostamiseksi. Keinoja voidaan hyödyntää myöhemmin moniammatillisen arviointityöskentelyprosessin kehittämisessä koko organisaation tasolla. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa moniammatillisen tiimin jäsenten osaaminen ja koota niistä yhtenäinen osaamiskartta. Osaamiskartan tarkoituksena on saattaa erityistyöntekijöiden osaaminen Perhekuntoutuskeskus Lausteen yksiköiden ohjaajien tietoon, jotta erityistyöntekijöiden osaamisen hyödyntäminen olisi mahdollisimman tehokasta.

Kehittämiskysymykset olivat:

1. Millaisia konkreettisia keinoja on vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin yhteistyön kehittämiseen?
2. Millaisten keinojen avulla voi kehittää moniammatillista arviointityötä?
3. Millaista osaamista moniammatillisen tiimin jäsenillä on?

Kehittämiprojektissani oli tutkimuksellinen osuus, sillä koin sen avulla parhaiten saavuttavani tavoitteet. Kehittämiprojektini oli organisaation sisäisen toiminnan kehittämistä, joten halusin tutkia aiheitani haastatteleamalla Perhekuntoutuskeskus Lausteen työntekijöitä, joilla on paras käsitys tämän hetken toiminnasta ja kehittämiskohteista. Tutkimuksellista osuutta lähdin tarkastelemaan tutkimuskysymysten kautta.

Tutkimuskysymykseni olivat:

1. Millaista osaamista Perhekuntoutuskeskus Lausteen moniammatillisessa tiimin erityistyöntekijöillä on?
2. Mikä moniammatillisessa arviointityössä on toimivaa?
3. Millaista yhteistyö on vastaanottoyksikön työntekijöiden ja moniammatillisen tiimin välillä?
4. Miten moniammatillista arviointityötä ja yhteistyötä tulisi kehittää?

Kehittämiprojektini oli monivaiheinen. Kehittämistoiminta voidaan jakaa seitsemään vaiheeseen: nykykäytännön kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointivaihe, suunnittelu- vaihe, toteutusvaihe, tulos ja tuotos sekä arviointivaihe ja päätösvaihe. Kehittämistoiminta harvoin etenee näin suoraviivaisesti, vaan vaiheet voivat yhdistyä toisiinsa ja olla samaan aikaan toiminnassa. (Salonen ym. 2017, 52.) Kuvio 5 havainnollistaa, miten kehittämiprojektini eteni ja millaisten vaiheiden kautta projektissani saavutettiin päätösvaihe.

Kuvio 5. Kehittämiprojektin eteneminen vaiheittain.

6 TUTKIMUKSELLINEN OSUUS

6.1 Aineisto kerättiin haastatteluilla

Tutkimuksellisen osuuden toteutin laadullisena tutkimuksena. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja siinä ei tavoitella yleistyksiä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön syvälinen ymmärtäminen. (Eskola & Suoranta 2008, 61–62; Kananen 2008, 24; Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Tutkimuksellisen osuuden toteuttaminen laadullisena tutkimuksena oli kehittämisprojektini alkuvaiheessa jo selkeä valinta, sillä halusin tutkittavastani asiasta saada mahdollisimman monipuolisen ja yksityiskohtaisen tiedon.

Valitsin tiedonkeruutavaksi haastattelun. Haastattelut toteutin huhti-kesäkuun 2019 aikana. Haastattelun voi toteuttaa eri tavoin. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat ennalta määritettyjä, mutta ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja. Teemahaastattelu on lähempänä avointa keskustelua. Teemahaastattelussa on ennalta määritetyt aiheet eli teemat, joista käydään keskustelua. (Eskola & Suoranta 2008, 85–86; Kananen 2008, 73; Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88.) Haastattelut toteutin puolistrukturoituna haastatteluina, joissa oli avoimet kysymykset jaettuna teemoihin. Teemat olivat osaaminen/asiantuntemus, moniammatillisuus ja yhteistyö. Teemojen lisäksi alussa kysyin haastateltavien perustietoja. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (Liite1).

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole suurta vaikutusta tai merkitystä tutkimuksen onnistumiseen. Siinä valitaan harkinnanvaraisesti tutkimuksen näyte, joka voi olla suhteellisen pieni. (Eskola & Suoranta 2008, 61.) Haastateltavien määrä on sidoksissa tutkimuksen tarkoitukseen. Haastateltavia on hyvä valita niin monta kuin on välttämätöntä tarvittavan tiedon keräämiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58.)

Haastateltavaksi määrittelin moniammatillisen tiimin jäsenet eli erityistyöntekijät ja vastaanottoyksikön ohjaajat. Ohjaajat rajasin vain pidempään Harjulassa työtä tehneisiin ohjaajiin. Haastateltavia oli yhteensä 9: sosiaalityöntekijä, toimintaterapeutti, päihdetyöntekijä, psykologi, kaksi perheterapeuttia ja kolme ohjaajaa. Haastattelun voi toteuttaa yksilö- ja ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu voi olla parihaastattelu tai täsmäryhmähaastattelu, jossa on tarkoin valitut henkilöt. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61–62.) Päädyin haastattelut toteuttamaan sekä yksilö- että ryhmähaastatteluina jokaisen ammattiryhmän erikseen haastattelemalla. Perheterapeutteja haastattelin parina ja ohjaajia ryhmänä. Muiden kanssa tein yksilöhaastattelun. Jokaisessa haastattelussa käytin samoja

haastattelukysymyksiä. Ohjaajien haastattelussa jätin osaamisen teeman käsittelemättä, sillä se oli suunnattu vain moniammatillisen tiimin jäsenille.

Haastattelun tallentaminen muodosta riippumatta on tärkeää. Se mahdollistaa keskustelun sujuvuuden ilman katkoja. Lisäksi tallentaminen mahdollistaa, ettei mikään tärkeä tieto jää huomioimatta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 75, 92.) Haastattelut nauhoitin matkapuhelimellani, jotta pystyin täysin keskittymään keskusteluun ja palaamaan haastatteluihin myöhemmin.

6.2 Aineiston analyysi

Haastattelujen tallenteet eli aineisto voidaan puhtaaksikirjoittaa tekstiksi eli litteroida. Litteroinnin voi tehdä koko haastattelusta tai valikoiden esimerkiksi vain haastateltavan puheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138; Rantala 2015, 109.) Litteroin haastattelut tietokoneella. Kirjoitin puhtaaksi haastateltavien puheet ja oman puheeni siltä osin kuin näin sen tarpeelliseksi ja merkitykselliseksi. Litteroitua tekstiä syntyi yhteensä 55 sivua.

Aineiston tarkastelussa valitaan tietty näkökulma ja keskitytään vain siihen, mikä liittyy teoreettiseen perustaan tai vastaa tutkimuskysymykseen. Aineistosta nousseita havaintoja voidaan vielä yhdistää ja etsiä niistä yhteinen nimittäjä. (Alasuutari 2014, 40.) Aineistoa voi tarkastella teemoittain. Vastaukset liitetään tiettyihin teemoihin ja teemojen alla niitä voi jakaa pienempiin luokkiin. (Rantala 2015, 116; Tuomi & Sarajärvi 2018, 105.) Aineisto tulee lukea kokonaisuudessaan, sillä teemojen vastauksia voi olla joka puolella aineistoa eikä vain kyseisen teeman alla (Eskola 2015, 194).

Aineistot kävin läpi yksitellen ja jaoin tekstit haastattelujen teemojen mukaisesti. Teemoittelun apuna käytin värikoodeja, jotta teksti oli helppo hahmottaa teemoittain. Osaamisen teema sisälsi erityistyöntekijöiden työnkuvan ja osaamisen. Moniammatillisuus piti sisällään moniammatillisen tiimin toteutumisen, moniammatillisen arviointityön tarkastelun sekä moniammatillisen arviointityön vahvuudet ja kehittämiskohteet. Yhteistyön teema käsitteli moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön välistä yhteistyötä sekä sen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

7 HAASTATTELUISTA NOUSSEITA TULOKSIA

7.1 Erityistyöntekijöillä on laaja-alaista osaamista

Tutkimuksessa kartoitin erityistyöntekijöiden eli moniammatillisen tiimin jäsenten osaamista. Erityistyöntekijät nimesivät osaamisen osa-alueiksi koulutuksen, työkokemuksen ja oman mielenkiinnon työtä kohtaan. Seuraavaksi esittelen yksitellen erityistyöntekijöiden osaamisen esitellen myös heidän työnkuvaansa sijaishuollon moniammatillisen työskentelyn lisäksi.

Sosiaalityöntekijä

Sosiaalityöntekijän työnkuvaan kuuluu suuressa osassa sijaishuollon moniammatillinen työskentely. Sosiaalityöntekijä toimii moniammatillisessa tiimissä puheenjohtajana. Lisäksi hänen työhön kuuluu konsultoiva rooli sijaishuollon yksiköiden työntekijöiden suhteen sosiaalityön näkökulmasta. Kuntayhteistyö sekä uusista ja päättyvistä asiakkuuksista vastaaminen kuuluvat myös sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Sosiaalityöntekijän osaaminen muodostuu koulutuksesta ja pitkästä työkokemuksesta lastensuojelussa. Sosiaalityön koulutuksen lisäksi hänellä on seksuaalineuvojan koulutus ja kasvatustieteen kandidin tutkinto. Erityisosaamiseen kuuluu hyvä tuntemus lastensuojelun kentästä ja sijaishuollon työstä Suomessa sekä laaja verkosto. Lastensuojelulain tuntemus, kirjallinen dokumentointi sekä sosiaalityön menetelmät ja näkökulmat kuuluvat myös sosiaalityöntekijän erityisosaamiseen. Sosiaalityöntekijä nosti vielä osaksi osaamistaan suhteen luomisen vaikeisiin asiakasryhmiin.

Toimintaterapeutti

Toimintaterapeutin työnkuva koostuu ylläpitävästä ja edistävästä toimintaterapiasta sekä arviointityöstä pääasiassa sijaishuollon yksiköissä. Työ pitää sisällään niin yksilö- kuin ryhmätapaamisia. Toimintaterapeutin osaaminen muodostuu sekä koulutuksesta että työkokemuksesta. Työkokemuksesta hänellä on lastensuojelun lisäksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja tuetussa asumisyksiköissä työskentelystä. Erityisosaamiseen hänellä kuuluvat luovat toiminnat ja kädentaidot sekä toimintakyvyn arviointi ja havainnointi. Lisäksi osaaminen sisältää vapaa-ajan ja mielenkiinnonkohteiden arvioinnin sekä itsenäistyvien nuorten arviointityöskentelyn.

Psykologi

Psykologi toimii terveydenhuolto- ja potilaslakien alaisuudessa. Hänen työnkuva pitää sisällään oppilashuoltotyön, pedagogisen työn, lasten tapaamiset niin yksilö- ja tukikeskusteluissa kuin kognitiivisten ja akateemisten taitoihin liittyen. Hänen tehtäviin kuuluvat myös psykologin arviointien ja lausuntojen kirjoittaminen. Psykologin osaaminen muodostuu koulutuksesta ja monipuolisesta työkokemuksesta lastensuojelussa. Osaamiseen hän kuvasi lapsen kehityksen tuntemisen vaikuttavine asioineen, sen tutkiminen ja tiedon jakaminen eteenpäin sekä kyvyn tunnistaa poikkeavuuksia ja mahdollisesti niiden taustatekijöitä. Hän hallitsee käytännössä niin koulupsykologin kuin lastensuojelun työkentät. Hänen osaamisaluettaan ovat myös akateemisten, kognitiivisten ja tunne-elämän taitojen tutkimukset sekä kognitiiviseen käyttäytymiseen liittyvä lyhyt- ja traumaterapia. Hän on myös käynyt koulutukset Start-arviointimenetelmästä ja Rorschachin projektiivisestä menetelmästä.

Päihdetyöntekijä

Päihdetyöntekijän työ on niin arviointi- kuin kuntoutustyötä. Päihdetyöntekijän osaaminen vaatii addiktioproblematiikan ja riippuvuuspolun ymmärtämistä. Hänen osaaminen tulee koulutuksen ja työkokemuksen kautta. Hänellä on päihdetyön koulutuksen lisäksi kriisi- ja traumatyön koulutus. Työkokemuksen kautta hänelle on syntynyt kokonaisnäkemys lastensuojelusta ja päihdetyöstä. Hänellä on useampia menetelmiä käytössä; motivoiva haastattelu, ADAD, MAPS, narratiiviset tunne- ja eft-menetelmät sekä akupunktio. Tärkeintä kuitenkin on osata käyttää ja soveltaa menetelmiä työssään.

Perheterapeutit

Perheterapeutit vastaavat sijaishuoltoon sijoitettujen lasten perheiden kanssa tehtävästä työstä. He tapaavat nuoren lähiverkostoaan sijoituksen aikana ja heidän työparinaan toimii lapsen omaohjaaja. Tapaamisten kokoonpanot voivat vaihdella. Lisäksi he toimivat konsultoivassa roolissa suhteessa sijaishuollon ohjaajiin. Perheterapeuttien osaamiseen kuuluu perheen merkityksen ymmärtäminen ja ihmisen kohtaamisen taito sekä kohtamisissa tuotetun tiedon jakaminen eteenpäin. He osaavat ottaa kontaktin asiakkaisiin ja pitää kontaktia yllä sekä ottaa puheeksi myös arkaluontoisempiakin asioita. Työ on pitkälti psykoedukaatiota vanhemmuudesta ja lapsen kehitysvaiheista. Perheterapeuteilla on käytössään DKT-menetelmä etenkin vanhemmuuden taitoteemojen osalta ja Lapset puheeksi-menetelmä. Toinen perheterapeuteista on käynyt pariterapia- ja Pride-valmentaja-koulutuksen, kun taas toinen on opiskellut vakauttavaa perheterapiaa.

7.2 Moniammatillisen arviointityön vahvuudet

Moniammatillisen arviointityön yksi merkittävimmistä vahvuuksista oli asiakkaan osallisuuden lisääntyminen tapaamisissa. Vastaanottoyksikön asiakkaiden osallisuus on kiitettävää ja he tulevat tapaamisiin uudelleen. Tätä edesauttaa osallistamisen helppous ja sen joustava tukeminen. Lapsi voidaan hakea yksiköstä tapaamiseen tai tapaaminen voidaan järjestää yksikössä. Moniammatillinen arviointityö on kehittynyt asiakaslähtöisempään suuntaan.

Lähes jokaisessa haastattelussa vahvuudeksi nimettiin myös rakenteellisuus. Moniammatillinen arviointityö on sekä moniammatillisen tiimin että vastaanottoyksikön toiminnan rakenteissa. Moniammatillisen tiimin tapaamiset toteutuvat säännöllisesti viikoittain jokaisen lapsen kohdalla. Tapaamisiin ovat sitoutuneet niin moniammatillisen tiimin jäsenet kuin vastaanottoyksikön työntekijät. Arviointityö vastaanottoyksikössä toteutuu prosessin mukaisesti lukuun ottamatta kirjallisen yhteenvedon kirjoittamista. Työntekijät ovat sitoutuneita ja motivoituneita moniammatilliseen arviointityöhön. Osa erityistyöntekijöistä koki vahvuudeksi sen, että moniammatillisissa tapaamisissa yhdellä on puheenjohtajuus

Moniammatillisen useamman ammattikunnan edustajan tiimiä pidettiin arvokkaana ja haastatteluissa esiin nostettiin myös laaja-alainen palveluiden ja osaamisen tarjoamisen mahdollisuus asiakkaille. Moniammatillinen arviointi pitää sisällään moniammatillista keskustelua ja havaintojen jakamista. Työskentelystä tehdään yhteinen moniammatillinen arviointi, jota voidaan pitää hyvänä mainosarvona kunta-asiakkaille.

Vahvuuksia, jotka nousivat vain yksittäisissä haastatteluissa esille, olivat arvioinnin teko jokaiselle asiakkaalle, asiakkaan kokonaisvaltainen huomiointi sekä tapaamisilla tehtävä työnjako, jonka kautta erityistyöntekijä saa asiakkaita. Tapaamisten ilmapiiri on myös muuttunut paremmaksi. Lisäksi vahvuutena nähtiin se, että jokainen toimija on perhekuntoutuskeskus Lausteen työntekijä ja ovat tavoitettavissa tapaamisten ulkopuolellakin. Vastaanottoyksikön vastaavan ohjaajan rooli koettiin selkeäksi ja keskeiseksi moniammatillisessa arviointityössä. Arviointijakson kirjallisen yhteenvedon kirjoittamisesta on omaohjaajan lisäksi ottanut vastuuta osa erityistyöntekijöistä ja kirjallisen yhteenvedon kirjoittamiseen on varattu aika ja se kirjoitetaan riittävässä ajassa. Toimintaa pystytään myös vapaasti kehittämään.

7.3 Moniammatillisen arviointityön kehittämiskohteita

Moniammatillisen arviointityön kehittämiskohteiksi nousi eri osa-alueita, jotka jaoin teemoiksi. Teemat olivat moniammatillisen äänen lisääminen, tapaamisten sisällön suunnitelmallisuus, omaohjaajaroolin selkeyttäminen ja kirjaamisprosessin selkeyttäminen. Teemojen lisäksi kehittämiskohteiksi nimitettiin yksittäisempiä asioita.

Moniammatillisen äänen lisääminen koettiin tärkeänä kehittämiskohteena. Työskentelyssä pitäisi olla enemmän jakamista eri toimijoiden välillä ja aktiivisuuden lisäämistä. Tapaamisilla koetaan toisten toimijoiden olevan enemmän äänessä, kun taas joku toinen voi istua täysin hiljaa. Asiassa nähtiin kaksi puolta, jotka olivat tilan antaminen toisille ja jokaisella olevan vastuu oman äänen kuuluviin tuomisesta. Lisäksi kuunteleminen ja keskustelu omasta ammattiroolin näkökulmasta tuli esille. Moniäänisyyden mahdollisena vähentäjänä pohdittiin olevan puheenjohtajuus vain yhdellä toimijalla.

Kehittämisteemaksi muodostui myös tapaamisten sisällön rakenteiden puuttuminen. Tapaamiset ovat rakenteissa, mutta yksittäisten tapaamisten sisällössä ei ole juurikaan rakennetta ja suunnitelmallisuutta. Tapaamisista puuttuu suunnitelmallisuus. Tapaamisissa keskustelua käydään enemmän yleisemmällä tasolla ja viikkokuulumisten merkeissä. Keskustelu ei myöskään aina pysy aiheessa. Tapaamisilla voisi olla yhteinen teema, jota käsitellään.

Omaohjaajaroolin selkeyttäminen nousi myös kehittämiskohteeksi. Omaohjaajan rooli koetaan hyvänä ja tärkeänä, mutta ohjaajat ovat vain harvoin osallisena moniammatillisen tiimin tapaamisissa. Omaohjaajan osallisuutta tapaamisissa pidetään tärkeänä, sillä hän on lapsen tuki ja hänellä on kattavin tieto lapsen tilanteesta ja arjesta. Lisäksi ohjaajat kokevat jäävän vähemmälle, kun he eivät pääse osallistumaan tapaamisiin, sillä keskusteluista saisi paljon omaohjaajatyön tueksi. Omaohjaajien ääni pitäisi saada enemmän kuuluviin tapaamisissa. Esille nousi myös, että ohjaajat voisivat ottaa enemmän prosessin omistajuuden roolia.

Kirjaamisprosessiin kaivattiin myös selkeyttä. Kirjaamisprosessilla tarkoitetaan arviointijakson yhteenvedon kirjoittamista, joka on omaohjaajan vastuulla, vaikka hän ei juurikaan pääse moniammatillisen tiimin tapaamisiin osallistumaan. Arviointijakson yhteenvedo- ja kirjaustapaamisten koettiin välillä sekoittuvan keskenään sekä kirjaamisaikaa ei aina käytetä tehokkaasti kirjaamiseen. Toisinaan joku toimijoista ei ole kirjoittanut omaa osuuttaan ja omaohjaaja joutuu kyselemään niiden perään. Kirjallinen yhteenvedon

lähettäminen asiakkaille saattaa myöhästyä. Yhteenvedon kirjoittamisen helpottamiseksi olisi hyvä kirjoittaa jokaisesta tapaamisesta monipuoliset kirjaukset.

Yksittäisinä kehittämiskohteina mainittiin arviointityö tekeminen jokaiselle nuorelle. Tämä oli myös vahvuutena, mutta kehittämisen näkökulmasta ajateltuna jokaiselle moniammatilliselle arvioinnille ei ole asetettu tavoitteita. Se tehdään sen vuoksi, kun se on kunta-asiakkaille luvattu, vaikka kunta ei sitä edellyttäisikään. Lisäksi erityistyöntekijöiden palveluita voisi hyödyntää ja käyttää enemmän. Tapaamisille toivottiin myös enemmän nuoren vanhempien ja sosiaalityöntekijän näkemysten esiin tuomista esimerkiksi perheterapeutin ja vastaavan ohjaajan roolista käsin. Sosiaalityöntekijältä olisi myös tärkeää pyytää nuoren asiakirjoja työskentelyn alussa taustatietojen saamiseksi. Nuoren tilannetta olisi helpompi ymmärtää, kun tiedossa on aiemmat tapahtumat ja mahdolliset käytetyt palvelut ja tutkimukset.

Ajan puute myös mainittiin. Tapaamiset ovat kestoiltaan melko lyhyitä ja tapaamisen päätyttyä alkaa välittömästi seuraava tapaaminen. Asiakkaan osallisuutta pidetään tärkeänä, mutta joissakin asiakastilanteissa olisi hyvä käydä keskustelua ja pohtia tilannetta työntekijöiden kesken, mutta siihen ei ole ajallisesti mahdollisuutta. Tärkeänä koettiin myös uusien työntekijöiden pääseminen sisälle arviointityön prosessiin, sillä työntekijät vaihtuvat jonkin verran.

7.4 Yhteistyön luontevuus ja toimivuus on yksi vahvuuksista

Moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön välinen yhteistyö on monipuolista. Yhteistyö muodostuu moniammatillisen tiimin tapaamisista, yksilötapaamisista, puhelusta ja sähköposteista. Yhteistyö pitää sisällään myös keskustelua, yhteisiä suunnitelmia, yhteisen arviointityöskentelyn ja sen kirjaamisen. Lisäksi perheterapeutti ja omaohjaaja tekevät tiivistä yhteistyötä sekä erityistyöntekijät jalkautuvat myös vastaanottoyksikön arkeen.

Moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön välistä yhteistyötä pidettiin yhtenä toimivimmista sijaishuollon yksiköiden suhteen. Yhteistyön vahvuutena nähtiin tapaamisten oleminen rakenteissa ja yhteisesti jaettu ymmärrys arviointityöskentelystä. Vastaanottoyksikössä panostetaan lasten osallisuuteen, joka on ollut moniammatillisissa tapaamisissa erinomaista.

Tapaamisilla vallitsee tasa-arvoisuus työntekijöiden välillä. Ohjaajat tuntevat olonsa tervetulleiksi tapaamisiin. Erityistyöntekijöillä on aitoa kiinnostusta ohjaajan työtä kohtaan ja he kysyvät usein kuulumisia. Keskustelu on vastavuorosta ja siinä vaihdetaan ideoita. Yhteistyön kautta syntyy yhteinen ajatus ja työntekijät ovat samanaikaisesti tietoisia asiakkaan tilanteesta. Asiakkaan tilanteesta saadaan monipuolisempi ja luotettavampi käsitys yhteistyötä tehden ja yhteistyö lisää läpinäkyvyyttä. Yhteistyötä pidetään luontevana. Jokainen työntekijä on käytännössä tavoitettavissa myös fyysisesti milloin tahansa ja aina voi konsultoida toista työntekijää. Yhteistyön kannalta pidettiin hyvänä myös erityistyöntekijöiden jalkautumista yksikköön.

Erityistyöntekijät nostivat haastatteluissa esiin, että ohjaajat ovat asiantuntijoina lapsen arjen asioissa kokonaisvaltaisesti ja omaohjaajan tuki lapselle on merkittävä. He myös ajattelevat, että ohjaajat saavat asiakkaisiin kontaktin ja pääsevät heidän kanssa keskusteluun. Vanhemman kohtaaminen on ohjaajilla myös hyvää eikä heillä ole kynnystä soittaa vanhemmille. Ohjaajat tekevät vastaanottoyksikössä erityistyöntekijöiden mukaan paljon töitä ja yhteistyö vastaanottoyksikön kanssa on yksi toimivimmista yhteistyösuhteista. Heidän kanssa yhteinen pohtiminen ja jakaminen on hyvin luontevaa. Ohjaajat tekevät kattavan tulohaastattelun sijoituksen alussa ja laittavat viestiä hyvin toteutuneesta omaohjaajatyön raporttimerkinnästä, jotta erityistyöntekijä huomaa käydä sen lukemassa.

Ohjaajat kokevat erityistyöntekijöillä olevan aitoa mielenkiintoa ja kiinnostusta työtä kohtaan. Ohjaajat saavat heiltä aina tukea ja apua sekä konsultaatiota, kun he sitä tarvitsevat. Ohjaajien mukaan yhteydenpito erityistyöntekijöiden kanssa toimii molemmin puolin. Omaohjaajan osallisuus perhetyön tapaamisissa on lisääntynyt ja näin ollen ohjaajien mukaan perhetyössä on edistytty.

Vastaavan ohjaajan roolilta odotetaan, että hän vastaa asiakkaan moniammatillisesta prosessista ja aikataulussa etenemisestä. Vastaavan ohjaajan tulisi lisätä ohjaajien tietoisuutta prosessin etenemisestä ja tukea heitä siinä sekä ohjata ohjaajia hyödyntämään erityistyöntekijöiden osaamista enemmän. Kunta-asiakkaan näkemyksen tuominen moniammatilliseen arviointityöhön kuuluu myös vastaavalle ohjaajalle sekä asiakirjojen pyytäminen sosiaalitoimesta ja niiden tuominen moniammatilliseen tapaamiseen. Vastaavan ohjaajan tulee mahdollistaa omaohjaajan osallisuus asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin sekä jakaa asiakasneuvotteluista saamaansa tietoa ja tiedottaa neuvottelujen ajankohdasta. Yleisesti vastaavalta ohjaajalta odotetaan tiedon vaihtamista ja yhteistä keskustelua. Odotukset toteutuvat tällä hetkellä pääsääntöisesti hyvin.

7.5 Yhteistyön kehittämiskohteita

Yhteistyöstä löytyi myös kehittämiskohteita. Erityistyöntekijät nostivat useasti esille, että ohjaajat saisivat olla heihin rohkeammin yhteydessä niin konsultaation, neuvojen kuin yhteisen pohdinnan näkökulmasta. Moniammatillisen tiimin tuki ohjaajille saisi olla tiiviimpää ja yhteistyötä voisi lisätä moniammatillisten tapaamisten ulkopuolella. Erityistyöntekijöitä voisi vielä enemmän hyödyntää arviointityössä. Tietoisuutta erityistyöntekijöiden työnkuvasta olisi tärkeä lisätä, jotta heidän osaamisen hyödyntäminen olisi helpompaa. Erityisesti psykologin vähäinen aika nousi esille, sillä ajanvaraus voi mennä arviointijakson näkökulmasta liian pitkälle.

Uuden lapsen tullessa vastaanottoyksikköön omaohjaaja voisi välittömästi olla yhteydessä erityistyöntekijöihin eikä odottaa ensimmäiseen moniammatillisen tiimin tapaamiseen asti. Yksilötapaamiset tulisi pyrkiä järjestämään niin, että erityistyöntekijän työparina tapaamisilla olisi omaohjaaja, jotta ei olisi enää yksittäistapaamisia. Ohjaajien olisi huolehdittava yksikön puolesta tapaamisten toteutumisesta ja varmistettava, että lapsi on oikeaan aikaan valmiina tapaamiselle.

Ohjaajat toivoisivat, että erityistyöntekijät ottaisivat enemmän vastuuta kirjaamisesta. Ohjaajien mukaan erityistyöntekijöiden olisi tärkeää kirjoittaa omista tapaamisistaan tietojärjestelmään, jotta heidän ammatillinen näkökulmansa tulisi osaksi raporttia. Lisäksi ohjaajat kaipasivat erityistyöntekijöiltä vastuunottamista arviointijakson yhteenvedon kirjoittamisesta oman osa-alueen osalta, mikäli ei ole yhteistä kirjaamisaikaa erikseen sovittu. Kirjauksissa toivottiin myös ajantasaisuutta. Ohjaajat toivoivat myös ymmärrystä erityistyöntekijöiltä, että heidän työstään vain 25 prosenttia on omaohjaajatyötä. Heidän työhönsä kuuluu myös lasten kuntouttava arki ja he eivät pysty niin tarkkaan suunnittelemaan ajankäyttöään.

Erityistyöntekijät kaipasivat ohjaajilta rohkeamman yhteydenpidon lisäksi ohjaajan toimijuuden vahvistumista moniammatillisessa arviointityöskentelyssä ja heidän osallisuutta moniammatillisiin tapaamisiin. Ohjaajien tulisi olla myös valmistautuneita joka tapaamiseen ja perehtyneitä nuoren tilanteeseen, vaikka hän ei olisikaan ollut töissä viime päivinä. Ohjaajat voisivat olla myös vaativampia ja he voisivat vaatia enemmän yhteistyötä ja tukea erityistyöntekijöiltä. Lisäksi toivottiin ohjaajien asettavan enemmän tavoitteita ja toiveita työskentelylle.

Vastaavan ohjaajan toivottiin tuovan entistä enemmän sosiaalitoimen näkökulmia esiin moniammatillisessa työskentelyssä. Lisäksi asiakirjoja olisi hyvä saada alkutyöskentelyn tueksi sosiaalitoimesta. Ohjaajat toivoivat pääsevänsä enemmän osallisiksi asiakas-suunnitelmaneuvoitteluihin, mutta ymmärsivät aikataulujen yhteensovittamisen haasteet.

7.6 Kehittämisideoita

Haastatteluissa tuli esiin monia kehittämisideoita. Kehittämisideoita tuli jokaiselta ammattikunnalta. Kehitysideoista jokainen tuli esille vain kerran yhden ammattikunnan esittämänä.

Moniammatillisiin tapaamisiin ehdotettiin käytettäväksi enemmän menetelmiä kuten erilaisia korttimenetelmiä. Lisäksi arviointijakson yhteenvetotapaamisella voisi jatkossa kirjoittaa pääkohdat teemoittain yhteenvetolomakkeeseen, jotta kirjaamiskerralla ei tarvitse aloittaa täysin alusta. Tapaamiset voisi jatkossa pitää vastaanottoyksikön tiloissa, jotta lasten osallistuminen olisi helpompaa ilman rakennuksen vaihtamista. Lasta tulisi tavata vielä kertaalleen moniammatillisessa tiimissä ennen hänen lähtöä Lausteelta, mikäli hänen sijoitus on kestänyt kauemmin kuin arviointijakson ajan. Viimeisellä tapaamisella voisi lapsen kanssa keskustella, mistä hän on hyötynyt ja mikä ei ole toiminut hänen kohdallaan ollessaan sijoitettuna Lausteella. Tämä auttaisi myös työskentelyn kehittämisessä.

Toimintaterapeutin mukaan olisi hyvä, jos arviointityöskentelyyn kuuluisi automaattisesti yksi toimintaterapiatapaaminen lapsen kanssa, sillä toimintaterapiaa voi hyödyntää jokaisen kanssa. Toimintaterapeutin mukaan tämä olisi myös mahdollista hänen työajan puitteissa. Toimintaterapeutti pohti myös mahdollisuutta viettää aikaa vastaanottoyksikössä sovittuna ajankohtana joka viikko. Tällä tavoin hän tutustuisi paremmin lapsiin, toimintaterapia tulisi näkyvämmäksi ja hän voisi tehdä havaintoja ja olla käytettävissä vastaanottoyksikön arjessa. Lisäksi toimintaterapeutti on yhdessä päihdetyöntekijän kanssa pohtinut toiminnallisen päihderyhmän aloittamista vastaanottoyksikössä. Ohjaajat myös toivoisivat lapsille järjestettävän enemmän päiväohjelmaa.

Työn selkeyttämiseksi ja helpottamiseksi ehdotettiin sähköisen alustan esimerkiksi Yammerin käyttöönottoa. Sähköisestä alustasta pystyisi näkemään lapsikohtaisesti työskentelyn sisällön ilman, että pitää selata päivittäisraportit läpi ja yrittää sieltä tekstin joukosta poimia, kuka on tavannut lasta ja mitä aiheita ja menetelmiä on käyttänyt.

Perheterapeutit toivoivat ohjaajien olevan heihin välittömästi yhteydessä, kun uusi lapsi saapuu. He pystyisivät välittömästi aloittamaan työskentelyn suunnittelun omaohjaajan kanssa. Kehitysideana tuli myös, että erityistyöntekijät tulisivat puolivuositain käymään vastaanottoyksikön tiimin työryhmätapaamisissa kertomassa osaamisensa hyödyntämisestä ja keskustelemassa moniammatillisesta työskentelystä. Tämä nähtiin hyvänä etenkin silloin, kun on tullut uusia työntekijöitä. Ohjaajat toivat esiin toiveen kenttäpsykologista, jonka voisi pyytää kriisitilanteessa osastolle.

8 KEHITTÄMISPROJEKTIN TULOKSET JA JATKOSUUNNITELMA

8.1 Workshop

Järjestin Perhekuntoutuskeskus Lausteella workshopin 9.10.2019. Workshopin tarkoituksena minulla oli esitellä kehittämisprojektini tuloksia, joiden pohjalta käytäisiin keskustelua kehittämiskohteista. Workshoppiin kutsuin moniammatillisen tiimin jäsenet ja esimiehet. Workshoppiin osallistui moniammatillisen tiimin jäsenet, palvelupäällikkö, yksiköiden esimiehiä ja erityisen huolenpidon yksikön sosiaalityöntekijä.

Aluksi esittelin haastatteluista esiin tulleet tulokset ja kehittämis ehdotukset ja -ideat Power Point -esitystä hyödyntäen. Kun esittelin erityistyöntekijöiden osaamisalueet, pyysin heitä samalla tarkistamaan ne ja tarvittaessa muokkaamaan tai täydentämään niitä, jotta osaamiskartasta tulisi mahdollisimman monipuolinen. Tämän jälkeen kävimme vapaata keskustelua yhteisesti. Päätin olla ohjaamatta keskustelua juurikaan, jotta jokainen sai tuotua mielipiteensä esille ja keskustelu pysyisi mahdollisimman luovana.

Ohjaajien osallisuuden lisääminen puhutti paikalla olleita. Ohjaajien osallisuutta voisi edistää moniammatillisissa tapaamisissa niin, että he nostaisivat etukäteen esiin teeman tai kysymyksen, jota käsitellään tapaamisella, vaikka he eivät itse olisikaan paikalla. Näin ollen asia, joka tuntuu ohjaajasta haastavalta tai johon hän kokee tarvitsevänsä tukea, tulisi käsiteltyä ja hyödyntäisi ohjaajaa omaohjaajatyössä. Lisäksi esiin nousi vastaanottoyksikön linjaus, jonka mukaan nuorella on vain yksi omaohjaaja. Mikäli nuorella olisikin kaksi omaohjaajaa, lisäisi se omaohjaajan osallisuusmahdollisuutta tapaamisiin ja omaohjaajan läsnäoloa yksikön arjessa.

Vaihtuva puheenjohtajuus voisi lisätä moniammatillisten tapaamisten moniäänisyyttä. Sosiaalityöntekijä pystyisi näin ollen myös paneutumaan ammattiroolin näkökulmaan, jota puheenjohtajuus ei peittäisi alleen. Puheenjohtaja olisi ennalta määritelty, jotta jokainen erityistyöntekijä tietää oman puheenjohtajavuoronsa.

Moniammatillisissa tapaamisissa voisi olla vaihtuvat teemat, jotka muodostetaan ensimmäisellä tapaamisella nuoren sijoituksen tavoitteiden pohjalta. Mikäli sijoituksen tavoitteet eivät ole vielä tarkoin selvillä, voi teemoja nostaa sijoitukseen johtaneista perusteista. Puheenjohtaja voitaisiin valita teeman mukaisesti. Teema ja puheenjohtaja

merkataan sähköiseen kalenteriin aikoja varatessa, jotta ne ovat kaikkien nähtävillä. Teemoja voisi olla useampi kuin yksi tapaamisen aikana.

Teemojen lisäksi moniammatillisen tapaamisen suunnitelmallisuuden lisäämiseksi jokaiseen tapaamiseen voisi ohjaaja kirjoittaa viikkoraportin nuoren edellisen viikon tapahtumista, asioista ja tapaamisista. Viikkoraportit voisi tehdä esimerkiksi yövuorossa oleva ohjaaja. Näin ollen tapaamisissa säästettäisiin aikaa viikkokuulumisten vaihdolta.

Vanhempien osallistuminen tapaamisiin on mahdollista, mutta niitä olisi hyvä suunnitella tarkemmin. Vanhempien osallistuminen tapaamisiin on arviointijakson aikana haastavampaa, sillä tapaamiset järjestetään melko lyhyellä aikavälillä. Vanhemmat ovat kuitenkin osallisia arviointityöhön mm. perhetyön tapaamisten ja yksikön kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Vanhemmilta on tullut hyvää palautetta, kun perhetyön tapaamiseen on kutsuttu muitakin erityistyöntekijöitä tai kouluhenkilökuntaa, jotka työskentelevät lapsen kanssa.

Asiakasprosessiin kuuluu lapsen tilanteen käsittely moniammatillisessa tiimissä ennen Lausteelta siirtymistä, jos sijoitus on kestänyt yli arviointijakson. Tämä ei ole kuitenkaan toteutunut juuri lainkaan ja päätettiin ottaa uudelleen käyttöön.

Sähköistä alustaa, kuten Yammeria ei ole salassapitovelvollisuuden vuoksi mahdollista ottaa käyttöön, sillä asiakastietoja ei voida sinne kirjoittaa. Pohdimme, pystyisikö käytössämme olevaa Nappula-tietojärjestelmää hyödyntämään samalla ajatuksella. Jos Nappulaan saisi tehtyä vastaavanlaisen työkalun, olisi kaikki lasta koskeva tieto samassa paikassa.

Workshopissa päädyttiin kehittämistyöryhmän muodostamiseen. Työryhmään kuuluisi ohjaajat vastaanottoyksiköstä, päihdeyksiköstä ja erityisen huolenpidon yksiköstä, joissa moniammatillinen työskentely on säännöllisempää kuin muissa yksiköissä. On tärkeää ottaa ohjaajat mukaan kehittämiseen, sillä he ovat avainroolissa arviointityöskentelyssä.

8.2 Erityistyöntekijöiden osaamiskartan yhtenäistäminen

Erityistyöntekijät päättivät kokoontua vielä workshopin jälkeen käsittelemään osaamisalueitaan osaamiskarttaa varten. He halusivat saada osaamisistaan mahdollisimman kattavan ja yhtenäisen kokonaisuuden. Ennen heidän tapaamistaan tarkensin heille vielä, että tarkoituksena on koota heidän osaamisalueet, joita on mahdollista hyödyntää

Lausteella ja jotka on hyvä olla ohjaajien tiedossa. Erityistyöntekijät lähettivät valmiit osaamisalueensa minulle sähköpostitse. Seuraavaksi esittelen osaamisalueet yksittelen.

Sosiaalityöntekijä

- Lastensuojelulain tuntemus
- Suomen sijaishuoltokentän laaja tuntemus
- Dokumentointi
- Suhteen luominen vaikeisiin asiakasryhmiin
- Sosiaalityön menetelmät
- Seksuaalineuvojan koulutus

Toimintaterapeutti

- Toimintakyvyn arvioinnit, tuen tarpeen selvittelyt, ylläpitävä ja edistävä toimintaterapia seuraavissa osa-alueissa: itsestä huolehtiminen, vuorovaikutussuhteet, asioiminen, arkielämä, opiskelu ja työn tekeminen, vapaa-ajan viettäminen ja leikkiminen
- Toimintaterapian erilaiset työmenetelmät kuten testit, kartoitukset, haastattelut, havainnoinnit, toiminnalliset menetelmät, ryhmämenetelmät sekä tukikeskustelut
- Luovat toiminnat ja kädentaidot
- Ratkaisukeskeinen eläinavusteinen terapia
- Käsivammojen kuntoutuksen erikoistumisopinnot ja peilliterapia
- Erilaisten apuvälineiden tietämys ja käyttö
- työkokemusta muun muassa kuntouttavasta työtoiminnasta sekä nuorten mielenterveyskuntoutujien tuetusta asumisesta.

Psykologi

- Terveystieteiden- ja potilaslakien alainen
- Lastensuojelu- ja koulupsykologin työkentän tuntemus (Lastensuojelupsykologien ja koulupsykologien täydennyskoulutus)
- Kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuvat lyhyt- ja traumaterapia
- Psykologin tutkimusmenetelmät (akateemiset ja kognitiiviset taidot, tunne-elämä)
- Tutkimus- ja tukitapaamiset
- Osallisuus yhteisölliseen oppilashuoltoon, yksilökohtaisen opiskeluhuollon psykologin palvelut

- Psykologin pedagoginen asiantuntijuus
- Konsultointi
- Lausunointi

Päihdetyöntekijä

- Päihteidenkäytön kartoitus, ennaltaehkäisevä päihdetyö, päihteettömyyteen tukeminen (yksilö, ryhmä, pari- tai perhetapaamiset)
- Päihdetyöhön liittyvät erilaiset testit, kartoitukset ja haastattelut
- ADAD- ja MAPS haastattelut
- Motivoiva haastattelu työotteena transteoreettista muutosvaihemallia soveltaen
- Narratiiviset menetelmät
- Korva-akupunktio
- Perhetyön menetelmiä mm. Toimiva lapsi ja perhe -perheinterventio

Perheterapeutit

- Lapsen ja perheenjäsenten välisten vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteiden sekä tunne-elämän tarkastelu
- Psykoedukaatio vanhemmuudesta ja lapsen kehitysvaiheista
- Vanhemmuuden tukeminen
- Erilaiset perhetyön menetelmät kuten Toimiva Lapsi & Perhe -työmenetelmät, perhearviointi, sukupuu, aikajana, vanhemmuuden roolikartta
- Vanhemmuuden taitojen ohjaaminen Dialektista käyttäytymisterapiaa hyödyntäen
- Erilaiset ryhmämuotoiset- ja toiminnalliset menetelmät
- Pariterapia, Pride-valmennus, sosiaalityö (toinen)
- Vakauttava perheterapia (toinen)

8.3 Jatkosuunnitelmia

Toiminnan kehittäminen ei useinkaan tapahdu nopeasti, vaan se vaatii suunnitelmia ja aikaa. Kehittämisprojektini aikana päästiin hyvään alkuun moniammatillisen arviointityön sekä moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön yhteistyön kehittämisessä, mutta kehittäminen jatkuu vielä kehittämisprojektini jälkeen. Kehittämisprojektin aikana syntyi konkreettisia kehittämisen keinoja, joiden käyttöönotto ei ollut vielä ajanpuitteissa mahdollista. Lisäksi tulen esittelemään kehitysprojektini tuloksia vastaanottoyksikön

työryhmälle ensi vuoden tammikuussa, sillä aikaisemmin yhteisen ajan löytäminen ei onnistunut.

Kehittämiprojektini aikana ei ollut vielä mahdollista toimeenpanna kehittämistyöryhmää, joka ideoitiin workshop-keskustelussa. Kehittämistyöryhmä on kuitenkin tarkoitus muodostaa lähitulevaisuudessa. Kehittämistyöryhmän jäseniksi valikoituivat ohjaajat vastaanottoyksiköstä, päihdeyksiköstä ja erityisen huolenpidonyksiköstä. Jokaisessa yksikössä moniammatillinen työskentely on säännöllistä ja kuuluu vahvasti yksiköiden rakenteisiin. Moniammatillisessa työskentelyssä on kuitenkin yksiköiden välillä eroja, joten tämän vuoksi yksiköiden ohjaajien välinen keskustelu on merkittävää. Ohjaajien välinen keskustelu moniammatillisen työskentelyn kehittämisestä on oleellista, sillä ohjaajilla on merkittävä rooli siinä ja heidän osallisuus moniammatillisissa tapaamisissa on rajallista työvuorollisten haasteiden vuoksi. Ohjaajat saavat moniammatillisen tiimin jäseniltä apua ja tukea työskentelyn kehittämisessä.

Workshopissa luotiin jo alustavia rakenneuudistuksia moniammatillisiin tapaamisiin. Kehitystyöryhmässä on tarkoituksena vielä tarkemmin käsitellä rakenneuudistuksia ja suunnitella mahdollisimman toimiva ratkaisu, jonka voisi ottaa välittömästi käyttöön moniammatillisessa työskentelyssä. Lisäksi workshopissa pohdittiin viikkoraporttien hyödyntämistä työskentelyssä. Viikkoraportit kirjoitettaisiin juuri ennen seuraavaa moniammatillista tapaamista, jolloin tapaamisessa ei keskityttäisi vain viikkokuulumisten vaihtamiseen. Viikkoraportit ovat käytössä jo erityisen huolenpidon yksikössä, joten kyseisen yksikön ohjaaja pystyy tuomaan kehitystyöryhmään kokemuksia niiden hyödyntämisestä ja toimivuudesta. Kehitystyöryhmässä ohjaajien tavoitteena on myös löytää keinoja, joilla omaohjaajan ääni tulee kuuluvammaksi, vaikka hän ei itse pääsisikään tapaamisiin osallistumaan.

Toimintaterapeutti ja päihdetyöntekijä ovat suunnitelleet aloittavansa toiminnallisen päihderyhmän vastaanottoyksikössä. He ovat jo keskustelleet asiasta oman esimiehensä kanssa, joten he voivat viedä ajatustaan kohti ryhmän toteuttamista. Päihdetyöntekijä tulee sopimaan vastaanottoyksikön esimiehen kanssa ajan, jolloin toimintaterapeutti ja päihdetyöntekijä tulevat ryhmän aloittamisesta keskustelemaan vastaanottoyksikön työryhmän kanssa. Ryhmätoiminta lisäisi erityistyöntekijöiden osaamisen hyödyntämistä ja toisi vastaanottoyksikön arkeen lisärakennetta.

Erityistyöntekijät kokosivat osaamisensa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Heiltä saatujen osaamisen pohjalta kokosin erityistyöntekijöiden osaamiskartan (Liite 2).

Osaamiskartan tulen jakamaan jokaiseen Perhekuntoutuskeskus Lausteen sijaishuollon yksikköön. Osaamiskartan tarkoituksena on saattaa tieto erityistyöntekijöiden osaamisesta yksiköiden ohjaajille, jotta ohjaajat pystyvät sen avulla hyödyntämään heidän osaamistaan mahdollisimman monipuolisesti. Tavoitteena on helpottaa myös erityistyöntekijöitä, ettei heidän tarvitsisi jatkuvasti olla kertomassa omasta osaamisestaan ja työkentelystään Lausteella.

9 YHTEENVETO, JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Yhteenveto tuloksista

Kehittämiprojektini tavoitteeni oli löytää konkreettisia keinoja vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin yhteistyön kehittämiseksi sekä kartoittaa moniammatillisen tiimin jäsenten osaaminen ja koota niistä yhtenäinen osaamiskartta. Yhteistyö on pitkälti moniammatillista arviointityötä, joten yhteistyön kehittämisen kautta oli tarkoitus myös kehittää moniammatillista arviointityötä. Haastattelutuloksissa nousi selkeästi esiin kehittämiskohteita ja -ideoita.

Yhteistyön kehittämiskohteiksi erityistyöntekijät nostivat sen, että ohjaajat olisivat heihin rohkeammin yhteydessä ja välittömästi uuden lapsen tullessa vastaanottoyksikköön. Ohjaajat kokivat saavansa riittävästi tukea ja apua erityistyöntekijöiltä eivätkä kokeneet, että heidän pitäisi olla vielä enemmän yhteydessä heihin. Ohjaajat puolestaan nostivat esiin kirjaamisen tasapuolisuuden. Ohjaajat toivovat erityistyöntekijöiden ottavan vastuulle kirjaamisen tapaamisistaan, vaikka ohjaaja olisikin niissä läsnä. Yhteistyö koettiin kuitenkin toimivaksi ja luontevaksi sekä siinä nostettiin enemmän esille vahvuuksia kuin kehittämiskohteita.

Moniammatillisessa arviointityössä nähtiin enemmän kehittämisen tarvetta. Siihen kaivattiin enemmän moniäänisyyttä ja tapaamisiin rakennetta. Lisäksi omaohjaajan roolia ja kirjaamisprosessia arviointityössä olisi hyvä selkeyttää. Moniammatillisen arviointityön vahvuuksiksi nimettiin rakenteellisuus ja useamman toimijan tiimi.

Kehittämiskohteita käsiteltiin workshopissa ja pohdittiin yhteisesti ratkaisuja toimivuuden lisäämiseksi. Workshopissa päädyttiin järjestämään kehittämistyöryhmä, jossa on mukana ohjaajia yksiköistä. Kehittämistyöryhmässä paneudutaan syvemmin moniammatillisen työskentelyn kehittämiseen. Keskustelussa ideoitiin jo moniammatillisten tapaamisten rakenteen uudistamista ja löydettiin siihen uusia keinoja kuten vaihtuva puheenjohtajuus ja tapaamisten jakaminen teemoihin. Näiden kautta pystyttäisiin myös lisäämään moniäänisyyttä. Kehittämistyöryhmässä tarkoituksena on selkeyttää omaohjaajan roolia ja pohtia, miten omaohjaajan äänen saisi paremmin kuuluviin.

Erityistyöntekijöiden osaamista kartoitettiin haastatteluissa ja esittelin ne workshopissa. Erityistyöntekijät kokoontuivat vielä workshopin jälkeen ja muodostivat osaamisistaan

yhtenäisen kokonaisuuden. Kokonaisuudesta tein erityistyöntekijöiden osaamiskartan, jonka tulen jakamaan yksiköihin. Osaamiskartan avulla lisätään ohjaajien tietoa erityistyöntekijöiden osaamisesta, mikä mahdollistaa osaamisen monipuolisen hyödyntämisen. Lisäksi toiminnallisen päihderyhmän aloittaminen vastaanottoyksikössä lisää erityistyöntekijöiden osaamisen hyödyntämistä ja tuo lisärakennetta yksikön arkeen.

Kehittämiprojektini tulokset vastaavat mielestäni hyvin tavoitteisiin. Kehittämiprojektissa löysin konkreettisia keinoja arviointityön kehittämiseksi. Vastaanottoyksikössä yhteistyö on pitkälti moniammatillista arviointityötä, joten arviointityön kehittämisen kautta kehittyi myös yhteistyö. Kehittämiskohteisiin löydetty keino vaikuttavat hyvin yksinkertaisilta ja selkeiltä, joten uskon niiden käyttöön ottamisen olevan helppoa ja nopeaa. Keinojen lisäksi odotan kehittämistyöryhmässä syntyviä ajatuksia ja kehittämisehdotuksia.

Kehittämiprojektini yhtenä suurimpina saavutuksissa koen kehittämistyöryhmän. Perhekuntoutuskeskus Lauste on hyvin kehittämismyönteinen organisaatio. Koen kuitenkin, ettei moniammatillisen työskentelyn kehittämistyöryhmää olisi syntynyt ilman kehittämiprojektiani, vaikka moni tiedostaa moniammatillisessa työskentelyssä olevan vahvuuksien lisäksi kehitettävää.

Olen myös kiitollinen erityistyöntekijöiden työpanokseen osaamiskartan suhteen. Näkemykseni mukaan hekin kokivat sen tärkeänä ja hyödyllisenä. He halusivat osaamiskartasta saada mahdollisimman informatiivisen ja yhtenäisen. Näin ollen osaamiskartta pitää sisällään jokaisen erityistyöntekijän osaamisen, jota voi hyödyntää Perhekuntoutuskeskus Lausteella. Osaamiskartta on ajatuksella tehty, joten uskon sen olevan toimiva työkalu sijaishuollon ohjaajille. Uskon osaamiskartan vähentävän ohjaajien epätietoisuutta erityistyöntekijöiden toimivuudesta ja erityistyöntekijöiden tarvetta oman osaamisen markkinoinnista.

9.2 Vastaanottoyksikön palvelun vastaaminen lastensuojelun kehittämistarpeeseen

Teoriaosuudessa toin esille, kuinka paljon kiireellisten sijoitusten määrä on kasvanut lähiaikoina. Tästä voi päätellä, että sijaishuollon vastaanottoiminnalle on kysyntää. Perhekuntoutuskeskus Lausteen vastaanottoyksikkö on suunnattu lyhytaikaisille sijoituksille, joista suurin osa on kiireellisiä sijoituksia. Kiireellisesti sijoitettujen nuorten osuus on nähtävissä myös vastaanottoyksikkö Harjulassa, sillä pääosin sijoitetut lapset ovat olleet 15-17 -vuotiaita.

Kiireellisen sijoituksen aikana tarkoitus on kartoittaa perheen tilannetta ja tehdä palvelutarpeen arviointia. Moniammatillinen arviointityömme vastaa hyvin kiireellisen sijoituksen tarkoitukseen. Moniammatillisen tiimin vuoksi pystymme tarjoamaan perheelle monipuolista osaamista ja palveluita. Työskentelyä tehdään lapsen lisäksi myös lapsen vanhempien ja lähiverkoston kanssa. Asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan osallisuutta korostetaan lastensuojelun palveluissa. Arviointityössä otamme asiakkaamme mukaan työskentelyyn. Vastaanottoyksikössä lapsen osallisuus moniammatillisessa arviointityössä on kiitettävää, mikä nousi esille haastatteluissa. Lähes jokainen lapsi osallistuu moniammatillisen tiimin tapaamiseen ja lapset tulevat usein uudelleenkin tapaamisiin mukaan.

Kiireellisen sijoituksen lopulla kunnan viranomaisen tulee tehdä päätös jatkosta. Kirjoitamme moniammatillisen arviointiyhteenvedon, jossa tuomme esille johtopäätöksiä ja jatkosuosituksia. Usein kunnan viranomaisen haluaakin kuulla moniammatillisen arvioinnin tuloksia ennen päätöksen tekemistä.

9.3 Luotettavuuden pohdintaa

Kehittämiprojektini aikana olen joutunut paljon pohtimaan eettisiä kysymyksiä ja luotettavuutta. Aihetta valitessani pohdin jo, onko se minulle liian tuttu ja lähellä minua. Oma työtä kehittäessä siinä on vahvasti läsnä omat mielipiteet ja tunteet. Koin aiheen kuitenkin niin tärkeäksi, että halusin sitä lähteä kehittämään, ja haluan jatkuvasti kehittää niin itseäni kuin työtäni.

Työstin kehittämiprojektini alkuvaiheilla paljon oman roolin vaihtamista vastaavasta ohjaajasta tutkijan ja kehittäjän rooliin. Jatkuvasti reflektoin itseäni, jotta en lipsuisi kehittämiprojektin aikana työrooliin. Suurimpia roolihaasteita kohtasin haastattelujen aikana. Haastattelin työkavereitani, jotka ovat tottuneet kohtaamaan minut vastaava ohjaajana. Haastatteluissa minua puhutettiin vastaavana ohjaajana, jolloin pyrin ohittamaan sen ja vastaamaan tilanteeseen tutkijana.

Pohdin, olisiko haastatteluaineisto paljon muuttunut, jos haastattelut olisi toteuttanut täysin ulkopuolinen henkilö. Haastatteluissa minulle tuli tunne, että haastateltavat eivät joksaiseen kysymykseen vastanneet niin perusteellisesti, kun he tiedostivat minun jo työn puolesta tietävän kattavasti aiheesta. Esitin haastatteluissa tarkentavia kysymyksiä, jotta sain selkeämpiä ja syvällisempiä vastauksia.

Haastatteluaineiston luotettavuutta vahvasti haastatteluiden nauhoittaminen, joka mahdollisti haastatteluihin palaamisen myöhemmin eikä aineiston analysointi ollut vain oman muistin ja vähäisten muistiinpanojen varassa. Näen myös vahvuutena haastattelukysymykset, jotka olivat jokaiselle samat lukuun ottamatta ohjaajien osaamisteeman poisjättämistä. Tutkimuksellisen osuuden uudelleen tekeminen on mahdollista liitteenä olevien haastattelukysymysten avulla.

Workshopissa koin hyvänä asiana sen, että olen yksi organisaation työntekijöistä. Ajattelen keskustelun olleen rohkeampaa ja avoimempaa kuin mitä se olisi ollut, jos olisin ollut organisaation ulkopuolinen henkilö. Keskustelussa jouduin joihinkin asioihin vastaamaan vastaavan ohjaajan roolista. Kerroin kuitenkin aina ääneen kummasta roolista käsin asiani ilmaisin. Minusta keskustelu vaati roolin vaihtamista ja rikastutti keskustelua. En koe roolin vaihtamisen workshopissa vähentäneen kehittämisprojektini luotettavuutta.

Olen pohtinut, olisiko kehittämisprojektini voinut toteuttaa toisella menetelmällä. Haastattelut olisi voinut korvata kyselylomakkeella, jossa olisi voinut olla avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeeseen työntekijät olisivat voineet tutustua ennen vastaamista. Ajattelen kuitenkin, että kyselylomakkeen kautta en olisi saanut niin kattavia vastauksia kuin haastatteluissa. Haastattelut mahdollistivat myös tarkentavien kysymysten esittämisen ja keskustelun ohjaamisen pysyäkseen aiheessa.

Kehittämisprojektini toteutin työntekijöiden näkökulmasta. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, millaisia tuloksia syntyisi, jos aineisto olisi kerätty joko kunnan sosiaalityöntekijöiltä tai lapsilta ja perheiltä. Lapsia haastateltaessa olisi pitänyt huomioida lupa-asiat, kun kyseessä olisi ollut alaikäiset. Lisäksi uskon, että osallisuus ja vastausprosentti olisi voinut olla huomattavasti pienempi, jos kyselyt tai haastattelut olisin kohdistanut kunnan sosiaalityöntekijöille tai lapsille ja perheille.

Kirjoittaessani tätä loppuraporttia siirsin omat mielipiteet ja kokemukset syrjään. Tarkastelin parhaani mukaan aihetta ulkopuolisin silmin. Pyrin kertomaan mahdollisimman monipuolisesti aiheesta, vaikka osa asioista on minulle työkokemuksen kautta hyvinkin tuttua.

9.4 Kehittämiprojektin jälkeisiä ajatuksia

Kehittämiprojektin tekeminen oli mielenkiintoista ja antoisaa. Toteutus vastasi pitkälti ajatuksiani ja toiveita, joita minulla oli kehittämiprojektin alkutaipaleella. Sain syventyä perusteellisesti lastensuojeluun ja moniammatillisuuteen kirjallisuuden avulla. Vaikka ne ovatkin minulle tuttuja aiheita työstäni käsin, oli mielenkiintoista paneutua kirjallisuuteen ja selvittää, kuinka paljon niistä on kirjoitettu ja millaisia tutkimuksia niistä on tehty. Moniammatillisuus on lastensuojelussa arvostetumpaa kuin aiemmin, mutta oli sääli, ettei siitä ole juurikaan suomalaisia tutkimuksia tehty – en niihin ainakaan törmännyt kehittämiprojektini aikana. Pääsin tarkastelemaan omaa työtäni aivan uudesta näkökulmasta ja opin sen, ettei mitään tietoa tai taitoa tule pitää itsestäänselvyytenä.

Minulla oli omia ajatuksia moniammatillisen tiimin ja vastaanottoyksikön yhteistyön kehittämisen suhteen. Minun piti kuitenkin siirtää ne taka-alalle, jotta ajatukset eivät liikaa ohjailleet toimintaani ja pystyin tarkastelemaan aihetta ulkopuolisin silmin. Oli mukava huomata, että samoja ajatuksia nousi myös haastatteluissa esille ja kehittämiskohteet olivat pitkälti samankaltaisia kuin itse olin ajatellut ennen tämän projektin aloittamista.

Tuloksena syntyi konkreettisia keinoja toiminnan kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi. Ajattelen, että niiden syntyminen tarvitsi kehittämiprojektini antaman ajan ja paikan, jotta niiden ääreen kunnolla syvennyttäisiin. Sain projektin myötä uutta intoa ja motivaatiota työtäni kohtaan ja huolehdin jatkossa, että jatkosuunnitelmat ottavat tuulta alleen ja tulokset tulevat käyttöön.

Kehittämiprojektini tuloksia pystytään ottamaan Perhekuntoutuskeskus Lausteella laajemmin käyttöön ja näin ollen vastaanottoyksikön lisäksi muut sijaishuollon yksiköt hyötyvät kehittämiprojektistani. Kehittämiprojektin aikana löytyi konkreettisia keinoja esimerkiksi kirjallisen prosessin selkeyttämiseksi. Keinoja olivat selkeät ja kattavat kirjaukset joka tapaamisesta sekä yhteenvetotapaamisella pääkohtien kirjoittaminen jo arviointiyhteenvedon pohjaan. Nämä keinot voidaan ottaa välittömästi käyttöön ja ne ovat jokaisen työntekijän vastuulla.

Lisäksi konkreettisia keinoja löytyi moniammatillisten tapaamisten sisällön suunnitteluun, joiden käsittelyä jatketaan kehittämistyöryhmässä. Kehittämistyöryhmän toimeenpanosta ei sovittu tarkemmin tai nimetty vastuutyöntekijää. Ajattelen vastuun jääneen osittain minulle ja aion ajaa asiaa eteenpäin, jotta kehittämistyöryhmä toteutuu. Kehittämistyöryhmässä syntyvien tulosten kautta voidaan kehittää moniammatillista

arviointiprosessin sisältöä, jota pystytään hyödyntämään jokaisessa sijaishuollon yksikössä, joissa toteutetaan moniammatillista arviointia.

Tuloksista ilmenee, että yhteistyö on toimivaa vastaanottoyksikön ja moniammatillisen tiimin välillä. Jatkossa voisi tarkastella yhteistyötä toisen sijaishuollon yksikön ja moniammatillisen tiimin välillä tai ottaa toimivia käytänteitä käyttöön myös muissa yksiköissä. Olisi myös mielenkiintoista selvittää tulevaisuudessa, miten kehityssuunnitelmat ovat toteutuneet ja vaikuttaneet moniammatilliseen arviointityöhön.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. 5. painos. Tampere: Vastapaino.

Araneva, M. 2016. Lapsen suojelu. Toteuttaminen ja päätöksenteko. Käsikirja lapsen asioista päättävälle. Alma Talent Oy.

Chandratilake, M. 2014. From the professionalism of a profession to the professionalism of a multiprofessional team. Medical Education. Vol.48, No 4, 345-347. Viitattu 7.11.2019. <https://doi.org/10.1111/medu.12418>.

Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa R. Valli & J Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelvalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 185-206.

Eskola, J & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Isoherranen, K. 2008a. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa K. Isoherranen; L. Rekola & R. Nurminen Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Isoherranen, K. 2008b. Moniammatillinen toiminta ryhmäilmionä. Teoksessa K. Isoherranen; L. Rekola & R. Nurminen Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Jalava, U. & Virtanen, P. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta. Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikoulu.

Kananoja A.; Lähteinen M.; Marjamäki P.; Laiho K.; Sarvimäki P.; Karjalainen P. & Seppänen M. 2007. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kekoni T.; Mönkkönen K.; Hujala A.; Laulainen S. & Hirvonen J. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa K. Mönkkönen; T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 15-46.

Ketonen, J. 2018. Asiakasarvosta palvelun ydin. Palvelulähtöinen toimintalogiikka lastensuojelun kehittämisessä. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kosonen, M. 2016. Lastensuojelu. Teoksessa K. Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma, 59–69.

Kuntaliitto. 2019. Lastensuojelu. Viitattu 6.11.2019. <https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveys-asiat/sosiaalihuolto/lastensuojelu>.

Lamponen, T. 2016. Kiireellinen sijoitus vai ”minihuostaanotto”? Teoksessa R. Enroos, T. Heino & T. Pösö (toim.) Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino, 126–140.

Lapsen oikeuksien sopimus. Annettu YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Saatavilla <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>.

Lastensuojelu 2017. Tilastoraportti 17/2018. Julkari. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136409/Tr17_18_LASU.pdf?sequence=5.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2017. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Mikkola, M. 2004. Lastensuojelulain tausta. Teoksessa A. Puonti; T. Saarnio & A. Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 77–84.

MTV uutiset 19.6.2019. Kiireellisten sijoitusten määrä on kasvanut vauhdilla ja luvut hätkähdyttävät asiantuntijoita – hoputtavat kuntia toimintaan: ”Kyllä meidän on aika herätä”. Viitattu 5.11.2019. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kiireellisten-sijoitusten-maara-on-kasvanut-vauhdilla-ja-luvut-hatkahdyttavat-asiiantuntijoita-hoputtavat-kuntia-toimintaan-kylla-meidan-on-aika-herata/7453840#gs.e2lg57>.

Mäkisalo-Ropponen, M. 2016. Kohti yhdessä tekemisen kulttuuria. Helsinki. Draamatyö.

Mönkkönen K.; Leinonen L.; Arajärvi M.; Hovatta A-M.; Tusa N. & Salokangas K. 2019. Moniammatillisen vuorovaikutuksen tarkastelua. Teoksessa K. Mönkkönen; T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 47-88.

Nummenmaa, A.R. 2004. Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksissa. Helsinki: Opetushallitus, 113–122.

Perhekuntoutuskeskus Lauste. 2018a. Viitattu 22.11.2018 <https://lauste.fi/>.

Perhekuntoutuskeskus Lauste. 2018b. Toimintasuunnitelma. 2018 Harjula. Organisaation sisäiseen käyttöön.

Perhekuntoutuskeskus Lauste. 2018c. Moniammatillinen työskentely. Perhekuntoutuskeskus Lausteen ohjeistus sisäiseen käyttöön.

Perhekuntoutuskeskus Lauste. 2019a. Organisaatiokaavio. Sisäinen intranet (IMS). Viitattu 7.11.2019.

Perhekuntoutuskeskus Lauste. 2019b. Toimintasuunnitelma. 2019 Harjula. Organisaation sisäiseen käyttöön.

Pohjola, A. 1999. Moniammatillinen asiantuntijuus. Teoksessa P. Virtanen (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki: Kirjayhtymä, 110–128.

Pärnä, K. 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Turku: Turun yliopisto. <http://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Pösö, T. 2004. Kasvatustyö sijaishuollossa. Teoksessa A. Puonti; T. Saarnio & A. Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 202–213.

Rantala, I. 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 108-133.

Rekola, L. 2008. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen vaikuttavia kehityssuuntia. Teoksessa K. Isoherranen; L. Rekola & R. Nurminen Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Research in Practice. 2019. Fostering and Adoption. Multidisciplinary working. Viitattu 6.11.2019. <https://fosteringandadoption.rip.org.uk/topics/10-multidisciplinary-working/>.

Rousu, S. 2008. Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Janus vol. 16 (2) 2008, 175–184. <https://journal.fi/janus/article/view/50468/15261>.

Räty, T. 2015. Lastensuojelulaki – Käytäntö ja soveltaminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Salonen, K.; Eloranta, S. Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavilla <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>.

Schofiel, G. & Beek, M. 2010. Attachment handbook of foster care and adoption. 3. painos. Lontoo: British Association for Adoption and Fostering.

Spiik, K. 2004. Tulokseen tiimityöllä. Helsinki: WSOY.

Sudenlehti, J. 2018. Systeminen ja moninäkökulmainen ymmärrys. Teoksessa J. Sudenlehti & I. Uusitalo (toim.) Tulevaisuuden lastensuojelu. Joensuu: Suomen psykologinen insituuttijyhdistys ry, 17-33.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Lastensuojeluilmoitusten ja kiireellisten sijoitusten määrät lisääntyivät vuonna 2017. Viitattu 9.11.2018. <https://thl.fi/fi/-/lastensuojeluilmoitusten-ja-kiireellisten-sijoitusten-maarat-lisaantyivat-vuonna-2017>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Sijoitus avohuollon tukitoimena. Viitattu 29.10.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/sijoitus-avohuollon-tukitoimena#kiireellinen%20avohuollon%20tukitoimi>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Lastensuojelu. Viitattu 3.11.2019. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019c. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 4.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019d. Lastensuojelun asiantuntija-apu ja asiantuntijaryhmä. Viitattu 7.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/lastensuojelun-asiantuntija-apu-ja-asiantuntijaryhma>.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampere University.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, I. 2018. Lastensuojelun vaativat tilanteet työssäoppimistilanteina ja tiedon tuottajina. Teoksessa J. Sudenlehti & I. Uusitalo (toim.) Tulevaisuuden lastensuojelu. Joensuu: Suomen psykologinen insituuttijyhdistys ry, 35-47.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Perustiedot

1. Nimi?
2. Ammattinimike?
3. Kuinka kauan olet työskennellyt Perhekuntoutuskeskus Lausteella?

Oma osaaminen/asiantuntijuus

4. Millainen työnkuva sinulla on?
5. Mistä ammatillisesi osaamisesi muodostuu? Nimeä kolme osaamisesi osa-aluetta. Miten osaamisen tunnistaa?
6. Miten määrittelet perusosaamisen tehtävissäsi? Entä erityisosaamisen?
7. Millaista erityisosaamista sinulla on?
8. Millaiset asiat työssäsi vahvistavat osaamistasi ja sen hyödyntämistä?
9. Millaiset tekijät voivat olla esteenä sille, ettet saa osaamistasi täysimääräisesti käyttöön?

Moniammatillisuus

10. Mistä moniammatillisuus mielestäsi muodostuu? Nimeä kolme asiaa.
11. Miten moniammatillisuus näkyy työssäsi? Mistä sen tunnistaa?
12. Miten moniammatillinen työryhmä ja siinä työskentely toteutuu arviointityön näkökulmasta?
13. Kuvaa vastaanottoyksikön arviointityötä. Miten siinä näkyy moniammatillisuus?
14. Mitä vahvuuksia tämän hetkisessä moniammatillisessa arviointityössä on? Nimeä ainakin kaksi vahvuutta.
15. Mitä kehitettävää? Nimeä ainakin kaksi kehitettävää asiaa.
16. Kuvaa omaa rooliasi ja tehtäviäsi arviointityössä. Miten saat oman osaamisesi hyödynnettyä siinä?
17. Mitä annettavaa koet itselläsi olevan moniammatilliselle arviointityöskentelylle?

Yhteistyö

18. Mitä yhteistyö on tällä hetkellä toimintana moniammatillisen työryhmän ja vastaanottoyksikön välillä arviointityön näkökulmasta?
19. Mitä vahvuuksia yhteistyössä on? Nimeä kaksi asiaa.
20. Mitä kehitettävää yhteistyössä on? Nimeä kaksi asiaa.
21. Mitä kaipaisit ohjaajien/erityistyöntekijöiden puolelta lisää? Nimeä kolme kehitettävää asiaa. Nimeä vielä kolme parasta asiaa.
22. Vastaanottoyksikössä vastaava ohjaaja vastaa asiakasprosessista ja sen etenemisestä. Hän on mukana moniammatillisessa työryhmässä ja omaohjaajatyön tukena. Mitä odotuksia sinulla on vastaavan ohjaajan roolia kohtaan? Miten ne toteutuvat tällä hetkellä?

Erityistyöntekijöiden osaamiskartta

Millaista osaamista erityistyöntekijöillä on?

Sosiaalityöntekijä

- Lastensuojelulain tuntemus
- Suomen sijaishuoltokentän laaja tuntemus
- Dokumentointi
- Suhteen luominen vaikeisiin asiakasryhmiin
- Sosiaalityön menetelmät
- Seksuaalivahvojen koulutus

Päihdetyöntekijä

- Päihdeidenkäytön kartoitus, ennaltaehkäisevä päihdetyö, päihteettömyyteen tukeminen (yksilö, ryhmä, pari- tai perhetapaamiset)
- Päihdetyöhön liittyvät erilaiset testit, kartoitukset ja haastattelut
- ADAD- ja MAPS haastattelut
- Motivoiva haastattelu työotteena transteoreettista muutosvaihemallia soveltaen
- Narratiiviset menetelmät
- Korva-akupunktio
- Perhetyön menetelmiä mm. Toimiva lapsi ja perhe -perheinterventio

Toimintaterapeutti

- Toimintakyvyn arvioinnit, tuen tarpeen selvittelyt, ylläpitävä ja edistävä toimintaterapia seuraavissa osa-alueissa: itsestä huolehtiminen, vuorovaikutussuhteet, asiominen, arkielämä, opiskelu ja työn tekeminen, vapaa-ajan viettäminen ja leikkiminen
- Toimintaterapian erilaiset työmenetelmät kuten testit, kartoitukset, haastattelut, havainnoinnit, toiminnalliset menetelmät, ryhmämenetelmät sekä tukikeskustelut
- Luovat toiminnot ja kädentaidot
- Ratkaisukeskeinen eläinavusteinen terapia
- Käsivammojen kuntoutuksen erikoistumisopinnot ja peilitterapia
- Erilaisten apuvälineiden tietämys ja käyttö

Psykologi

- Terveystieteiden ja potilaslakien alainen
- Lastensuojelu- ja koulupsykologin työkentän tuntemus (Lastensuojelupsykologien ja koulupsykologien täydennyskoulutus)
- Kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuvat lyhyt- ja traumaterapia
- Psykologin tutkimusmenetelmät (akateemiset ja kognitiiviset taidot, tunne-elämä)
- Tutkimus- ja tukitapaamiset
- Osallisuus yhteisölliseen oppilashuoltoon, yksilökohtaisen opiskeluhoiton psykologin palvelut
- Psykologin pedagoginen asiantuntijuus
- Konsultointi
- Lausunnot

Perheterapeutit

- Lapsen ja perheenjäsenten välisten vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteiden sekä tunne-elämän tarkastelu
- Psykoedukaatio vanhemmuudesta ja lapsen kehitysvaiheista
- Vanhemmuuden tukeminen
- Erilaiset perhetyön menetelmät kuten Toimiva Lapsi & Perhe -työmenetelmät, perhearviointi, sukupuu, aikajana, vanhemmuuden roolikartta
- Vanhemmuuden taitojen ohjaaminen
- Dialektista käyttäytymisterapiaa hyödyntäen
- Erilaiset ryhmämuotoiset- ja toiminnalliset menetelmät
- Pariterapia, Pride-valmennus, sosiaalityö (toinen)
- Vakauttava perheterapia (toinen)

Hyödynnä osaaminen ja ole heihin rohkeasti yhteydessä!